

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασίλης Τζιώκας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σταυρούλα Σαμαρτζή

Αθήνα, 2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή:	σελ. 2
I. Θεωρητικό πλαίσιο:	σελ. 4
I.1. Δημιουργικότητα και αποκλίνουσα σκέψη:	σελ. 4
I.2. Θεωρία θετικών συναισθημάτων και δέος:	σελ. 6
I.3. Γραφή και δημιουργική γραφή:	σελ. 10
I.4. Συλλογικότητα και συνεργασία:	σελ. 12
II. Μεθοδολογία:	σελ. 14
II.1. Συμμετέχοντες:	σελ. 14
II.2. Εργαλεία:	σελ. 15
II.3. Διαδικασία:	σελ. 16
III. Αποτελέσματα:	σελ. 20
III.1. Ανάλυση:	σελ. 20
III.2. Αποτελέσματα:	σελ. 22
III.3. Αποτελέσματα ερευνητικών υποθέσεων:	σελ. 41
IV. Συζήτηση:.....	σελ. 42
IV.1.Προτάσεις:.....	σελ. 42
IV.2.Περιορισμοί:.....	σελ. 45
Βιβλιογραφία:	σελ. 47
Παράρτημα:	σελ. 59
Ερωματολόγιο συναισθημάτων:.....	σελ. 59
Σενάριο:.....	σελ. 60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σημασία της δημιουργικότητας τόσο σε επιμέρους καλλιτεχνικές ή τεχνικές δεξιότητες όσο και στην καθημερινότητα του κάθε ανθρώπου έχει μελετηθεί και διεκρινθεί με το πέρασμα των χρόνων και γνωρίζουμε σήμερα ότι η δημιουργικότητα και οι δημιουργικές ιδέες αποτελούν έναν σημαντικό παράγοντα στην αποτελεσματική αντιμετώπιση αιφνίδιων και πολύπλοκων προκλήσεων, σε όλο τον κόσμο (Kilgour, 2006). Η αποκλίνουσα σκέψη (Guilford, 1967), που χρησιμοποιείται εδώ και μισό αιώνα ως ενδεικτικός και προβλεπτικός παράγοντας της δημιουργικότητας, συχνά και ως συνώνυμο αυτής (Runco & Acar, 2012) αφορά στη δυνατότητα του ατόμου να παράγει πολλές, διαφορετικές, πρωτότυπες, και ανεπτυγμένες (λεπτομερείς) ιδέες.

Από τους παράγοντες που παραδοσιακά συνδέονται με τη δημιουργικότητα στη βιβλιογραφία, εδώ θα μας απασχολήσουν δύο: το συναίσθημα του δέους και η ομάδα (η συνεργασία). Από τη μία πλευρά, ο ρόλος του συναισθήματος, και πιο συγκεκριμένα τα θετικά συναισθήματα, και ενίοτε και τα μεικτά (ταυτόχρονο βίωμα αντίθετων συναισθημάτων) έχει βρεθεί ότι ασκούν θετική επίδραση τόσο στην ίδια την δημιουργικότητα όσο και σε άλλα χαρακτηριστικά που θεωρείται πως συσχετίζονται με αυτή, όπως, για παράδειγμα, η δεκτικότητα σε νέα ερεθίσματα, (Isen, 2001. Vosburg, 1998). Σε αυτήν τη βιβλιογραφία, σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος του συναισθήματος του δέους στην δημιουργικότητα (Lieberman, Polack, Hameiri, & Blumenfeld, 2012). Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος της συνεργασίας και κατά συνέπεια της ομάδας φαίνεται ότι μπορεί να επιδράσει θετικά στην δημιουργικότητα (Paulus, Putman, Dugosh, Dzindolet, & Coskun, 2002).

Παρόλα τα σημαντικά ευρήματα, η χρήση τεχνικών όπως η συναισθηματική διέγερση αλλά και η συνεργασία δεν έχουν μελετηθεί εκτενώς· για παράδειγμα δεν έχουν μελετηθεί σε σχέση με τη δημιουργικότητα (με τη μορφή της αποκλίνουσας σκέψης) κατά την διάρκεια της δημιουργικής γραφής. Ωστόσο, αυτό αποτελεί ένα πεδίο έρευνας, το οποίο θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικά τεκμήρια για τη διαμόρφωση πρακτικών για εκπαιδευτικούς ή και αμιγώς για καλλιτεχνικούς σκοπούς και για την μεγιστοποίηση του δημιουργικού αποτελέσματος. Στην έρευνα αυτή,

παρουσιάζεται το σχετικό θεωρητικό υπόβαθρο, και στην συνέχεια περιγράφεται η ερευνητική διαδικασία για την πραγματοποίηση μίας δοκιμασίας δημιουργικής γραφής για την διερεύνηση της επίδρασης της συνεργασίας και του δέους στην δημιουργικότητα.

I. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I.1. Δημιουργικότητα και αποκλίνουσα σκέψη

Η δημιουργικότητα, μία έννοια σημαντική στο πεδίο της γνωστικής ψυχολογίας, έχει διερευνηθεί στο παρελθόν με ένα πλήθος διαφορετικών προσεγγίσεων (Kozbelt, Beghetto & Runco, 2010), ενώ αρκετοί διαφορετικοί ορισμοί εντοπίζονται στη βιβλιογραφία (Smith, 2005). Την ίδια στιγμή, που τα χαρακτηριστικά και οι διαστάσεις της δημιουργικότητας δεν έχουν αποσαφηνιστεί πλήρως, ένας αρκετά γενικός αλλά κοινά αποδεκτός ορισμός την συνδέει με την παραγωγή καινούριων και αξιόλογων προϊόντων (Mumford, 2003). Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στην αξιολόγηση του τελικού προϊόντος ως δημιουργικού ή μη, και όχι στην διαδικασία παραγωγής αυτού. Θεωρητικές αναλύσεις έχουν προσεγγίσει την δημιουργικότητα από αρκετές διαφορετικές οπτικές από την αρχή του 20^{ου} αιώνα. Για παράδειγμα, ο Rhodes (1961) μίλησε για τις τέσσερις διαστάσεις της δημιουργικότητας (διαδικασία, προϊόν, άτομο και περιβάλλον), ο Wallas (1926) έκανε λόγο για τα στάδια της δημιουργικής διαδικασίας, και ο Guilford (1967) εντοπίζει την δημιουργικότητα στην αποκλίνουσα σκέψη (σε αντιδιαστολή με την συγκλίνουσα σκέψη). Σύμφωνα με τον τελευταίο, η αποκλίνουσα σκέψη, είναι μία γνωστική διεργασία παραγωγής πρωτότυπων ιδεών μέσω της διερεύνησης πολλών εναλλακτικών προτάσεων. Εξακολουθεί δε να χρησιμοποιείται ως και σήμερα ως τρόπος μέτρησης και ένδειξης της δημιουργικότητας. Συχνά αντιπαραβάλλεται με την συγκλίνουσα σκέψη η οποία συνίσταται στην ακολουθία συγκεκριμένων λογικών σταδίων που αποσκοπούν στον εντοπισμό μίας σωστής λύσης. Αντιθέτως, η αποκλίνουσα σκέψη εκδηλώνεται με αυθόρμητο, ελεύθερο, και μη γραμμικό τρόπο με σκοπό την παραγωγή πολλών και πρωτότυπων ιδεών.

Οι Guilford (1967) και Torrance (1968), πρωτοπόροι της σύγχρονης ψυχομετρικής διερεύνησης της δημιουργικότητας δημιούργησαν αρκετά εργαλεία για την μέτρηση της δημιουργικότητας τα οποία εστιάζουν σε τέσσερις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης. Καθώς στην παρούσα έρευνα η έννοια της αποκλίνουσας σκέψης ορίζει τη δημιουργικότητα, οι διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης κατά Guilford (1967) χρησιμοποιούνται επίσης ως ο λειτουργικός ορισμός της δημιουργικότητας. Οι διαστάσεις είναι:

1. Ευχέρεια:

Ο συνολικός αριθμός διαφορετικών ιδεών που παράγονται ως απόκριση σε ένα ερέθισμα.

2. Ευελιξία:

Η παραγωγή ιδεών διαφορετικού είδους και κατηγοριών.

3. Μοναδικότητα:

Η σπανιότητα των εμφανιζόμενων ιδεών ανάμεσα στους συμμετέχοντες μίας δοκιμασίας.

4. Ανάπτυξη:

Ο βαθμός ανάπτυξης των παραγόμενων ιδεών, όσον αφορά στις λεπτομέρειες.

Παρόλο που η έρευνα αναφορικά με την αξιόπιστη και έγκυρη μέτρηση της δημιουργικότητας είναι σε εξέλιξη (Said-Metwaly, Van den Noortgate & Kyndt, 2017), σήμερα η μέτρηση της δημιουργικότητας γίνεται συχνά μέσα από τη μέτρηση της αποκλίνουσας σκέψης (Plucker & Renzulli, 1999. Runco & Acar, 2012. Silvia et al., 2008) αν και όχι χωρίς κριτική (Gardner, 1988. Plucker, 1999). Κι ενώ ο τελικός στόχος είναι σαφώς ο εντοπισμός ενός συνολικού θεωρητικού μοντέλου της δημιουργικότητας (Howard et al., 2008. Zeng, Proctor & Salvendy, 2009b, 2010), η έρευνα στη δημιουργικότητα περιορίζεται ακόμη και σήμερα στην ψυχομετρική αξιολόγησή της και τη βελτίωση των υπαρχόντων εργαλείων.

Δεδομένων, επομένως, των πολλών θεωριών προσδιορισμού της δημιουργικότητας, είναι αναγκαίο να αναγνωρίζονται και να διευκρινίζονται οι λειτουργικοί ορισμοί (και τα κριτήρια μέτρησης) της εκάστοτε αξιολόγησης. Επιπρόσθετα, είναι αναγκαίο να καταστεί κατανοητό ότι η δημιουργικότητα αποτελεί ένα πολύπλευρο και πολύπλοκο κατασκευάσμα, γεγονός που σχετίζεται στενά με την φύση της δοκιμασίας που κάθε φορά χρησιμοποιείται, και τους περιορισμούς που συνδέονται με αυτήν (Fishkin & Johnson, 1998. Kilgour, 2006).

I.2. Συναισθήματα, το δέος και η δημιουργικότητα

I.2.1. Ο ρόλος των συναισθημάτων στη δημιουργικότητα

Σύμφωνα με την Fredrickson (2001) και την θεωρία της «Διεύρυνσης και δόμησης των θετικών συναισθημάτων» στα οποία συμπεριλαμβάνεται και το δέος, τα θετικά συναισθήματα διευρύνουν το γνωστικό πεδίο του ατόμου και του επιτρέπουν να μην εστιάζει σε ένα σημείο μιας κατάστασης στην οποία μετέχει, αλλά να μπορεί να αντιλαμβάνεται μεγαλύτερο ποσοστό των πληροφοριών. Αυτό με τη σειρά του επιτρέπει στο άτομο μεγαλύτερη ευελιξία στον συσχετισμό και συνδυασμό εννοιών, γεγονός που έχει, περαιτέρω, ως αποτέλεσμα την παραγωγή ιδεών και δράσεων υψηλότερου επιπέδου και μεγαλύτερης ποικιλίας. Ακολούθως, οι διευρυμένες γνωστικές ικανότητες, οδηγούν σε ευελιξία στην συμπεριφορά· αντίθετα τα αρνητικά συναισθήματα περιορίζουν και εστιάζουν την προσοχή και την σκέψη του ατόμου σε έναν συγκεκριμένο και μικρότερο αριθμό συσχετισμών, συρρικνώνοντας έτσι το φάσμα εναλλακτικών συμπεριφορών που έχει στην διάθεση του (Garland et al., 2010). Σύμφωνα με αυτό το συναισθηματικό μοντέλο, ο σκοπός των θετικών συναισθημάτων είναι η διεύρυνση των εναλλακτικών επιλογών του ατόμου ως προς τον τρόπο δράσης όταν δέχεται ένα ερέθισμα. Σαν συνέπεια, αυτό του αποφέρει πλεονέκτημα στην απόκτηση και ενίσχυση υλικών, νοητικών, και κοινωνικών εργαλείων, στη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβλημάτων καθώς και την ευέλικτη, ευρηματική, δημιουργική αλλά επίσης και πιο αποτελεσματική επεξεργασία των δεδομένων (Fredrickson, 1998). Μεγάλος αριθμός ερευνών υποστηρίζει πως τα

θετικά συναισθήματα επιδρούν θετικά σε ένα πλήθος πτυχών της δημιουργικότητας και της δημιουργικής επίλυσης προβλημάτων, της αποκλίνουσας σκέψης, της γνωστικής ευελιξίας, της ευρηματικότητας, καθώς και της δεκτικότητας σε καινούριες πληροφορίες (Isen, 2001. Vosburg, 1998). Τα αποτελέσματα σχετικής μετά-ανάλυσης από τους Baas, De Dreu & Nijstad (2008) δείχνουν πως η θετική επίδραση των θετικών συναισθημάτων στην δημιουργικότητα γίνεται μεγαλύτερη όταν αυτά προκαλούν ενεργοποίηση και κινητοποίηση του ατόμου (πχ. χαρά) παρά όταν προκαλούν απενεργοποίηση και σχετίζονται με την αποφυγή κάποιας κατάστασης (πχ. χαλάρωση). Αυτά τα ευρήματα επιβεβαιώθηκαν στις περισσότερες από τις έρευνες που εξετάστηκαν και γενικεύονται στις περισσότερες διαστάσεις της δημιουργικότητας (ευχέρεια, ευελιξία, μοναδικότητα).

1.2.3. Δευτερογενή και μεικτά συναισθήματα

Κάτω από ορισμένες συνθήκες, είναι δυνατόν να εκδηλωθούν ταυτόχρονα θετικά και αρνητικά συναισθήματα. Παράδειγμα είναι οι περιπτώσεις όπου γίνεται ανάκληση ευχάριστων μνημών σχετικά με ένα αγαπημένο πρόσωπο που δε βρίσκεται πια στην ζωή (Larsen & McGraw, 2011). Επιπρόσθετα, και σύμφωνα με τα αποτελέσματα εργαστηριακών πειραμάτων (Fong, 2006), τα άτομα που βιώνουν συναισθηματική αμφιθυμία (μη συνηθισμένη συναισθηματική κατάσταση, ως προειδοποίηση πως βρίσκονται σε ασυνήθιστο περιβάλλον) εμφανίζουν αυξημένη ευαισθησία σε πρωτότυπες συσχετίσεις, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της δημιουργικής απόδοσης και της δημιουργικότητας. Η δημιουργικότητα, επίσης, επηρεάζεται και από την δυναμική αλληλεπίδραση θετικού και αρνητικού συναισθήματος, όταν αυτά βιώνονται διαδοχικά («συναισθηματική μετατόπιση») (Bledow, Rosing & Frese, 2013). Η έρευνα τεκμηριώνει ότι τα μεικτά συναισθήματα υπερτερούν έναντι των διαδοχικά βιωμένων θετικών και αρνητικών συναισθημάτων στην επεξεργασία και την αξιοποίηση των πληροφοριών για την επίλυση ενός προβλήματος (Braniecka, Trzebińska, Dowgiert & Wytykowska, 2014). Τέλος, το συναίσθημα της έκπληξης, συστατικό του συναισθήματος του δέους σύμφωνα με ορισμένες έρευνες (Keltner & Haidt, 2003. Piff, Dietze, Feinberg, Stancato & Keltner, 2015), έχει φανεί πως ίσως

αποτελεί την διαμεσολαβητική μεταβλητή μεταξύ της εμφάνισης θετικών συναισθημάτων και της δημιουργικότητας. (Filipowicz, 2006).

I.2.4. Δέος και δημιουργικότητα

Το δέος επιδρά θετικά σε ένα σύνολο γνωστικών λειτουργιών όπως η διεύρυνση της προσοχής (Sung & Yih, 2015), η δεκτικότητα σε εμπειρίες (Silvia, Fayn, Nusbaum & Beaty, 2015) και η δημιουργικότητα (Lieberman, Polack, Hameiri & Blumenfeld, 2012). Μέχρι σήμερα το συναίσθημα του δέους έχει οριστεί (Shiota, Keltner, & Mossman, 2007) ως μία συναισθηματική απόκριση του ατόμου όταν δέχεται ερεθίσματα πλούσια σε πληροφορίες, που εκλαμβάνονται ως απέραντα, αχανή και τεράστια και ωθούν το άτομο να αναπροσαρμόσει τα δεδομένα και τον τρόπο σκέψης του. Σχετίζεται, ταυτόχρονα, και με την αντίληψη του μικρού μεγέθους του εαυτού υπό την έννοια της απώλειας της ατομικότητας, που ενισχύει την αίσθηση του ατόμου ως μέρος ενός ευρύτερου συνόλου (Garland et al., 2010). Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμη σύγκλιση προς μια κοινή περιγραφή του συναισθήματος του δέους καθώς η ίδια του η λειτουργία παραμένει, όπως θα δούμε, ασαφής. Από τη μία πλευρά το δέος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα αμφίσημο συναίσθημα (Lazarus, 1991). Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και η θεώρηση πως το δέος αποτελεί διακριτό συναίσθημα (όπως η χαρά ή η λύπη), και όχι δευτερογενή συνδυασμό άλλων συναισθημάτων (Ekman, 1992). Σε σχετικές έρευνες για την διερεύνηση των χαρακτηριστικών του δέους έχει βρεθεί πως χαρακτηρίζεται από επιμέρους συναισθήματα όπως θαυμασμός, χαρά, φόβος, έκπληξη και ευλαβικότητα (Keltner & Haidt, 2003. Piff, Dietze, Feinberg, Stancato & Keltner, 2015). Σε άλλη σχετική έρευνα (Keltner, 1996), ωστόσο, οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι βίωσαν δέος, ως ανεξάρτητο συναίσθημα, καθώς επίσης και συναισθήματα έκπληξης και χαράς ως συστατικά αυτού, γεγονός που προσθέτει ασάφεια στον τρόπο που θεωρούμε το δέος συνολικά.

I.2.5. Πρόκληση συναισθήματος: δέος και οπτικοακουστικό υλικό

Υπάρχει μεγάλη παράδοση στην έρευνα σχετικά με την προσπάθεια πρόκλησης συναισθήματος εργαστηριακά για επιστημονικούς σκοπούς (Uhrig et al., 2016).

Αρκετές μέθοδοι έχουν χρησιμοποιηθεί για τον συγκεκριμένο σκοπό, όπως η χρήση φωτογραφιών, η ύπνωση, η νοερή απεικόνιση, η χρήση μουσικής, η εκούσια κίνηση των μυών του προσώπου ακόμα και η χρήση ναρκωτικών ή η στέρηση ύπνου (Ax, 1953. Bower, 1983. Ekman et al., 1983. Hagemann et al., 1999. Lang, 1979. Martin, 1990. Sutherland et al., 1982. Velten, 1968). Η χρήση οπτικοακουστικού υλικού συγκεντρώνει όλα τα προτερήματα της χρήσης στατικών εικόνων. Επιπρόσθετα, σε αντίθεση με τις φωτογραφίες, οι ταινίες, λόγω των περισσότερων διαθέσιμων δυνατοτήτων (κίνηση κάμερας, μουσική κτλ) είναι ένα δυναμικό μέσο και συνεπώς προσομοιάζει την εικόνα που έχει ο συμμετέχοντας σχετικά με την "πραγματική" ζωή (Uhrig et al., 2016). Τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών φανερώνουν πως η χρήση οπτικοακουστικού υλικού έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως σε ανάλογες έρευνες και θεωρείται αποτελεσματικό και αποδεκτό ερέθισμα ως προς την πρόκληση συναισθημάτων στους συμμετέχοντες (Gross and Levenson, 1995. McHugo et al., 1982. Martin, 1990. Schaefer et al., 2010). Επίσης, οι έρευνες δείχνουν πως η χρήση οπτικοακουστικού υλικού είναι πιο αποτελεσματική συγκριτικά με άλλες μεθόδους, ειδικά στην πρόκληση θετικών συναισθημάτων (Gerrards-Hesse et al., 1994. Westermann et al., 1996). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών, το θετικό συναίσθημα προκαλούμενο από την προβολή οπτικοακουστικού υλικού, βελτιώνει την επίδοση των συμμετεχόντων σε δοκιμασίες που σχετίζονται με την δημιουργικότητα, ενώ η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με ερέθισμα ικανό να προκαλέσει αρνητικό ή ουδέτερο συναίσθημα δεν έχει επίδραση στην δημιουργικότητα (Isen, Daubman & Nowicki, 1987). Η πρόκληση του δέους εργαστηριακά είναι μία δύσκολη διαδικασία, όμως η χρήση οπτικοακουστικού υλικού ως ερέθισμα για την επίτευξη αυτού του στόχου έχει βρεθεί πως είναι μία αποτελεσματική τεχνική (Chirico, Cipresso, Riva & Gaggioli, 2016) και χρησιμοποιείται εκτεταμένα σε πειραματικές διαδικασίες για την πρόκληση δέους (Rumpa, Wibawa, Purnomo & Tulak, 2015). Ως περιεχόμενο για την δημιουργία παρόμοιων βίντεο έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς εικόνες από φυσικά φαινόμενα, πλανήτες, γαλαξίες, αχανείς εκτάσεις και άλλα τοπία που, κατά κανόνα, ενισχύουν την αίσθηση του μικρού μεγέθους του συμμετέχοντα (Saroglou et al., 2008. Van Cappellen & Saroglou, 2012).

1.3. Η δημιουργική γραφή ως έκφραση της δημιουργικότητας

Η γραφή αντιμετωπίστηκε παλαιότερα ως μία διαδικασία που αποτελείται από σαφώς διακριτά και διαχωρισμένα στάδια (Rohman, 1965). Στη συνέχεια, το ερευνητικό ενδιαφέρον στράφηκε όλο και περισσότερο προς θεωρήσεις που αντιμετωπίζουν τη γραφή ως μία συνολική και συνεχόμενη διεργασία με αλληλοεπικαλυπτόμενα και επαναλαμβανόμενα βήματα, παρά ως μία απόλυτα ορισμένη διαδικασία. Παραδοσιακά γνωστικά μοντέλα από την μία (Scardamalia & Bereiter, 1987. Flower & Hayes, 1980) ορίζουν την διαδικασία της γραφής ως μία πολύπλοκη διαδικασία επίλυσης προβλήματος κατά τη οποία πρέπει να δημιουργηθεί αφηγηματικό περιεχόμενο, να αναπτυχθεί αφηγηματική δομή και να μπουν σε λειτουργία γλωσσικοί μηχανισμοί (Hartup, 1998). Σε πιο εστιασμένες έρευνες διερευνώνται ακόμη και τα χαρακτηριστικά της δημιουργικότητας στην δημιουργική γραφή (γλωσσική δημιουργικότητα) και η χρήση του συμβολικού λόγου και της μεταφοράς ως γνωστική διεργασία κωδικοποίησης εννοιών (Mozaffari, 2013). Οι Flower και Hayes (1980) υποστηρίζουν πως οι πολύπλοκες γνωστικές διεργασίες που τίθενται σε λειτουργία κατά την διάρκεια της γραφής, απαιτούν σχεδιασμό υψηλού επιπέδου που δεν εμφανίζεται στις προφορικές μορφές της γλώσσας, και εκτυλίσσεται σε τρία στάδια (σχεδιασμός, μετάφραση, επιμέλεια) που όμως σύμφωνα και με την ολιστική αντιμετώπιση της γραφής, αποτελούν κομμάτια μίας συνεχούς διαδικασίας που επαναλαμβάνεται, και το ένα στάδιο μπορεί να εμπεριέχεται στο άλλο.

Σύμφωνα με τον Sharples (1999) η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της γραφής και της επίλυσης προβλημάτων έγκειται στο γεγονός πως η γραφή είναι μία ανοιχτή διαδικασία σχεδιασμού που δεν έχει συγκεκριμένο στόχο ούτε σαφώς καθορισμένα στάδια που να οδηγούν στην εύρεση μίας και μοναδικής σωστής λύσης. Υποστηρίζει πως η γραφή μπορεί να συγκριθεί με την διαδικασία του δημιουργικού σχεδιασμού και ως εκ τούτου ορίζεται από έναν συνδυασμό συνθετικών και αναλυτικών σταδίων, κατά τα οποία η παραγωγή δημιουργικών ιδεών εναλλάσσεται με την συνειδητή διακοπή των ελεύθερων συνειρμών και την επιμέλεια και αξιολόγηση του κειμένου.

Αυτό το μοντέλο βασίζεται στους Scardimalia & Bereiter (1987) που θεωρούν πως η γραφή αποτελείται από δύο στάδια, την επικοινωνία της γνώσης (κατά την οποία δημιουργούνται ιδέες μέσω ελεύθερων συνειρμών και συσχετισμών) και την μεταμόρφωση της γνώσης (την μεταμόρφωση των εννοιών, την αξιολόγηση της διαδικασίας της γραφής και την παραγωγή κειμένου). Θεωρητικοί της δημιουργικότητας δίνουν έμφαση σε διαφορετικούς τομείς σχετικά με τις διεργασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την γραφή. Ο Boden (2004) αποδίδει την δημιουργικότητα κατά την διάρκεια της δημιουργικής γραφής στις ηθελημένες εξερευνήσεις και αναδιαμορφώσεις που λαμβάνουν χώρα με την ελεύθερη σκέψη. Ο Sharples (1999) υποστηρίζει ότι διαδικασία της γραφής είναι η συνειδητή προσπάθεια του ατόμου να αναδημιουργήσει μία συναισθηματική εμπειρία, γεγονός που καταλήγει στην σύνθεση του γραπτού κειμένου. Σύμφωνα με το μοντέλο του για την γραφή ως δημιουργικό σχεδιασμό αλλά και σύμφωνα με άλλους θεωρητικούς (Donaldson, 1996) αμφισβητείται η αποκλειστική συνδρομή του λογικού συλλογισμού. Για παράδειγμα, ο Donaldson (1996) εντοπίζει δύο εξίσου σημαντικές καταστάσεις σκέψης όπου η μία είναι κυρίως καθοδηγούμενη από το συναίσθημα, και η άλλη βασίζεται στην λογική σκέψη. Ισχυρίζεται πως στις περισσότερες περιπτώσεις οι γνωστικές λειτουργίες βασίζονται σε έναν συνδυασμό των δύο αυτών καταστάσεων παρόλο που μπορεί το ένα να υπερτερεί του άλλου σε συγκεκριμένες δοκιμασίες. Ως εκ τούτου, η δημιουργική γραφή ως δημιουργικός σχεδιασμός και η επίλυση μαθηματικών ή επιστημονικών προβλημάτων είναι τοποθετημένα στα αντίθετα άκρα του συνεχούς συναίσθημα – λογική σκέψη, και η παραγωγή περιεχομένου βρίσκεται στο συναισθηματικό άκρο του συνεχούς ενώ η επιμέλεια και αξιολόγηση στην διανοητική πλευρά, καθώς σχετίζεται με λογική και αναλυτική σκέψη (Vass, 2004). Συνεπώς, αυτό είναι σημαντικό για την παρούσα έρευνα όπου διερευνάται η παραγωγή περιεχομένου, καθώς σύμφωνα με τα παραπάνω, η παραγωγή σχετίζεται με το συναίσθημα και την απουσία λογικής σκέψης (και άρα βασίζεται περισσότερο στην αποκλίνουσα σκέψη).

1.4. Συλλογικότητα και συνεργασία

Η ομαδική δημιουργικότητα έγκειται στην δημιουργία, ανάπτυξη, αξιολόγηση και προώθηση νέων ιδεών σε ένα περιβάλλον συνεργασίας, που μπορεί να λάβει χώρα ανεπίσημα κατά την αλληλεπίδραση του ατόμου με φίλους ή συνεργάτες ή σε πιο δομημένα περιβάλλοντα (Paulus et al., 2002). Μέσα από την αλληλεπίδραση με τους άλλους ευνοείται η ανάπτυξη, η σύγκριση, ο δανεισμός και ο διαμοιρασμός των ιδεών ενώ φαίνεται πως υπάρχουν θετικές επιδράσεις στην επίλυση προβλημάτων και την δημιουργικότητα που προκύπτουν από την κοινωνική αλληλεπίδραση, όταν όμως ικανοποιούνται συνθήκες όπως η απρόσκοπτη έκφραση των ιδεών, εξάσκηση, κατάλληλες επιλογές και η άρνηση στην συμμόρφωση με την κοινή γνώμη που σχηματίζεται στην ομάδα (Paulus, Dzindolet & Kohn, 2012).

Η σύγχρονη έρευνα εξετάζει και πιο δημιουργικές δραστηριότητες όπως η συμμετοχική δημιουργία μουσικής, η συμμετοχική σύνθεση και η συμμετοχική δημιουργική γραφή (Dillon, 2004. Kleine-Staarman et al., 2003. Miell & Littleton, 2004. Miell & Littleton, 2008. Vass, 2004). Παρόλα αυτά, η έρευνα σχετικά με την επίδραση της ομάδας στην συμμετοχική δημιουργική γραφή εστιάζει κυρίως στην φύση και την διαδικασία της αλληλεπίδρασης και την επίδραση του συναισθήματος κατά την διάρκεια ομαδικών γνωστικών δοκιμασιών (Vass, 2004), ή στην ποσοτική και λεξιλογική αξιολόγηση του γραπτού λόγου (Storch, 2005). Σύμφωνα με τον Mercer (2000), οι συμμετέχοντες εμπλέκονται εποικοδομητικά με τις ιδέες των άλλων μέσω του παραγωγικού λόγου, κατά τον οποίο, οι πληροφορίες προσφέρονται για κοινή συζήτηση, οι προτάσεις μπορεί να προκληθούν και να αντιπαραβληθούν αλλά σε περίπτωση που αυτό συμβεί, προσφέρονται εξηγήσεις και εναλλακτικές. Μία μέθοδος που χρησιμοποιείται ως τεχνική ομαδικής δημιουργικότητας κατά την οποία γίνονται προσπάθειες να βρεθεί μία λύση για ένα συγκεκριμένο πρόβλημα, συγκεντρώνοντας ένα σύνολο ιδεών που παράγονται αυθόρμητα από τα μέλη μίας ομάδας είναι ο καταιγισμός ιδεών (brainstorming). Η μέθοδος αυτή έγινε δημοφιλής από τον Osborn (1953), που την χρησιμοποιούσε προκειμένου να αυξήσει την δημιουργικότητα της ομάδας του αλλά και ως ερέθισμα για την παραγωγή ιδεών. Βασικοί άξονες για την επιτυχία αυτής της τεχνικής είναι η παραγωγή όσο

περισσότερων ιδεών, η αποφυγή της κριτικής, η αποδοχή περιέργων ή παράλογων ιδεών και ο συνδυασμός και βελτίωση ιδεών, ενώ στόχος είναι η διερεύνηση ενός συγκεκριμένου προβλήματος. Παραδοχή αποτελεί ότι δεν υπάρχει μία σαφής και σωστή απάντηση που μπορεί να προκύψει από αναλυτική σκέψη.

Στον περιορισμένο αριθμό ερευνών που συγκρίνουν ατομικά και συλλογικά προϊόντα γραφής φαίνεται πως τα κείμενα που γράφονται με ομαδικό τρόπο υπερτερούν ως προς αυτών που γράφονται σε ατομική συνθήκη σε γραμματικές και συντακτικές δοκιμασίες, ενώ τα οφέλη της συνεργασίας μπορούν να γενικευτούν και σε συνεπακόλουθες δραστηριότητες του ατόμου σε ατομικές συνθήκες (Hartup, 1998). Σε γενικές γραμμές οι έρευνες φαίνεται να προκρίνουν την συμμετοχική γραφή συγκριτικά με την ατομική γραφή (Pellegrini et al., 1997. Pellegrini et al., 1998), σε πειράματα όμως που αξιολογούν την διαδικασία της γραφής με βάση το τελικό προϊόν και με κριτήρια που δεν εστιάζουν στην δημιουργικότητα (Hartup, 1998).

Σε συνέχεια της παραπάνω βιβλιογραφικής ανασκόπησης και, σύμφωνα με αυτήν, η παρούσα έρευνα βασίστηκε στην κεντρική υπόθεση πως τόσο το συναίσθημα του δέους όσο και το πλαίσιο της ομάδας θα έχουν θετική επίδραση στην δημιουργικότητα και συγκεκριμένα στην αποκλίνουσα σκέψη. Για τις ανάγκες του ελέγχου αυτής της υπόθεσης διατυπώθηκαν ένα ερευνητικό ερώτημα και τέσσερις ερευνητικές υποθέσεις. Συγκεκριμένα:

Ερευνητικό ερώτημα

Ποιες είναι οι βασικές κατηγορίες ιδεών που παρήχθησαν μέσα από τα εναλλακτικά αφηγήματα που παρουσίασαν οι συμμετέχοντες κατά τη διαδικασία δημιουργικής γραφής, και ανεξάρτητα της συνθήκης (ομάδας) στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες;

Ερευνητικές Υποθέσεις

H1. Το σύνολο των αυτοτελών ιδεών (ευχέρεια) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

H2. Το σύνολο των πρωτότυπων ιδεών (μοναδικότητα) που παρήχθησαν από τους

συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

H3. Το σύνολο των διαφορετικών κατηγοριών (ευελιξία) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

H4. Η συνολική επίδοση σε λεπτομερείς ιδέες (ανάπτυξη) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

II. ΜΕΘΟΔΟΣ

II.1. Υλικό

Βίντεο. Δυο βίντεο δημιουργήθηκαν για την πραγματοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας. Το πρώτο βίντεο δημιουργήθηκε ώστε και σύμφωνα με τις προδιαγραφές από τη βιβλιογραφία (Saroglou et al., 2008. Van Cappellen & Saroglou, 2012) να μπορεί να προκαλέσει δέος στους συμμετέχοντες. Το βίντεο είχε διάρκεια 3' και περιελάμβανε πραγματικά πανοραμικά πλάνα από δάση, βουνά, φυσικά φαινόμενα, πλανήτες και ερημικές εκτάσεις, με τέτοιο τρόπο ώστε να δίνεται έμφαση στο μεγαλείο τους και στην συρρίκνωση της ατομικότητας. Δεδομένου ότι το υλικό αυτό δημιουργήθηκε από την αρχή αξιολογήθηκε κατά την φάση της πιλοτικής έρευνας με την χρήση ερωτηματολογίων αυτό-αναφοράς. Το δεύτερο βίντεο που δημιουργήθηκε με βάση τις προδιαγραφές από τη βιβλιογραφία (Aftanas & Golosheykin, 2005. Silvers & Haidt 2008) είχε ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο. Το βίντεο είχε διάρκεια 3' και περιελάμβανε στατικά πλάνα του νυχτερινού ουρανού, ενός ερημικού δρόμου, και μίας διαδρομής στο δάσος. Τα πλάνα ήταν επιλεγμένα έτσι ώστε να φαίνονται ερασιτεχνικά και χαμηλής ποιότητας και να μην προκαλούν εντύπωση στους συμμετέχοντες. Όπως και με το βίντεο με σκοπό την πρόκληση δέους και αυτό το βίντεο που δημιουργήθηκε από την αρχή, αξιολογήθηκε κατά την φάση της πιλοτικής έρευνας με την χρήση ερωτηματολογίων αυτό-αναφοράς.

Ερωτηματολόγιο αυτό-αναφοράς για τα συναισθήματα. Για την αξιολόγηση των βίντεο χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο συναισθημάτων του Plutchik (2001). Κατά συνέπεια, δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα) με τα οκτώ βασικά συναισθήματα και τα παράγωγα αυτών (σύνολο 16 συναισθήματα), μέσα στα οποία συμπεριλαμβάνεται και το δέος. Οι συμμετέχοντες καλούνταν να αξιολογήσουν το

βαθμό στον οποίο βίωναν κάθε συναίσθημα σε 7βαθμη κλίμακα Likert (1= καθόλου έως 7=πάρα πολύ έντονα) πριν και μετά την προβολή του βίντεο (για την πρόκληση δέους και για την πρόκληση ουδέτερων συναισθημάτων αντίστοιχα). Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να σημειώσουν σε μία επταβάθμια κλίμακα, τον βαθμό στον οποίο βίωσαν κάθε συναίσθημα. Σκοπός της δημιουργίας της εν λόγω κλίμακας ήταν η εγκυροποίηση της πρόκλησης των συναισθημάτων «δέος» και «ουδέτερο» αντίστοιχα.

II.2. Συμμετέχοντες

Τριάντα πρωτοετείς φοιτητές (56,67% γυναίκες), και με μέσο όρο ηλικίας $M=18,2$, $T.A.=0,33$) κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε μία πιλοτική έρευνα για την αξιολόγηση δύο βίντεο, το ένα στημένο με τον στόχο να προκαλέσει δέος και το άλλο συναισθηματικά ουδέτερο. Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν με δειγματοληψία χιονοστιβάδας (Emerson, 2015) μέχρι να συγκεντρωθεί ο επιθυμητός αριθμός. Μοναδικό κριτήριο εισόδου αποτέλεσαν το να αντληθούν από τη δεξαμενή των πρωτοετών φοιτητών προκειμένου να υπάρχει ομοιογένεια με τους τελικούς συμμετέχοντες.

Δεκαέξι πρωτοετείς φοιτητές του τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ επιλέχθηκαν για την συμμετοχή στην κύρια έρευνα με δειγματοληψία σκοπιμότητας (Palinkas et al., 2015). Ύστερα από ανακοίνωση, 23 άτομα (81% γυναίκες) με μέσο όρο ηλικίας $M=18,17$, $T.A.=0,13$, δήλωσαν ενδιαφέρον στο επόμενο χρονικό διάστημα. Προκειμένου να υπάρξει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ομοιογένεια ανάμεσα στις συνθήκες και δεδομένου πως δεν έχει βρεθεί συσχέτιση μεταξύ φύλου και δημιουργικότητας κριτήριο εισόδου για τους φοιτητές αποτέλεσε η βαθμολογία τους στα μαθήματα Έκθεσης και Λογοτεχνίας κατά τις τελευταίες τάξεις του λυκείου. Κατά συνέπεια επιλέχθηκαν οι συμμετέχοντες με τον υψηλότερο μέσο όρο. Από τα 23 άτομα τα 16 αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας.

II.3. Διαδικασία

Π.3.1. Πιλοτική έρευνα

Στο πρώτο στάδιο της έρευνας αξιολογήθηκε με πιλότο η καταλληλότητα του οπτικοακουστικό υλικό για τη χρήση του κατά το πειραματικό στάδιο. Συγκεκριμένα διερευνήθηκε κατά πόσο το πρώτο βίντεο που δημιουργήθηκε με την υπόθεση πως προκαλεί δέος άσκησε όντως την ανάλογη επίδραση, ενώ το βίντεο που δημιουργήθηκε με την υπόθεση πως περιελάμβανε ουδέτερο συναισθηματικά περιεχόμενο δεν θα είχε άλλη επίδραση. Με αυτόν τον στόχο, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να παρακολουθήσουν αυτά τα βίντεο, συμπληρώνοντας τόσο πριν όσο και μετά την παρακολούθηση ένα αυτό-αναφορικό ερωτηματολόγιο συναισθημάτων (βλ. Παράρτημα) συμπληρώνοντας σε μία επταβάθμια κλίμακα, τον βαθμό στον οποίο βίωσαν κάθε συναίσθημα. Τα αποτελέσματα περιγράφονται παρακάτω στο αντίστοιχο τμήμα των αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα διερευνήθηκαν οι παρακάτω υποθέσεις:

H1: Το συναίσθημα του δέους, θα είναι στατιστικά σημαντικά εντονότερο μετά την προβολή του βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους, σε σχέση με τη μέτρησή του πριν την προβολή του βίντεο.

H2: Δεν θα υπάρχει αλλαγή στις μετρήσεις των συναισθημάτων πριν και μετά την προβολή του βίντεο με ουδέτερο περιεχόμενο.

H3: Το συναίσθημα του δέους θα είναι στατιστικά σημαντικά εντονότερο από όλα τα άλλα συναισθήματα μετά την προβολή του βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους.

Π.3.2 Πείραμα

Στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση του ρόλου του δέους και της συμμετοχής σε ομάδα στην επίδοση στις 4 διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης (ευχέρεια, ευελιξία, μοναδικότητα, και ανάπτυξη). Με βάση αυτά οι ανεξάρτητες μεταβλητές αυτού του πειράματος ήταν:

α. Το συναίσθημα (δέος – ουδέτερο)

β. Η συνεργασία στην δημιουργική γραφή (ατομική – ομαδική)

Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η αποκλίνουσα σκέψη (ευχέρεια, ευελιξία, μοναδικότητα, και ανάπτυξη).

Ο συνδυασμός αυτών των τριών ανεξάρτητων μεταβλητών μας οδηγεί σε ένα παραγοντικό πλάνο τεσσάρων πειραματικών συνθηκών (2X2), όπως δείχνει ο παρακάτω πίνακας, στον οποίο εμφανίζεται ο αριθμός των υποκειμένων ανά συνθήκη.

Πίνακας 2.1. Πειραματικές συνθήκες

Δέος	Ομαδική εκτέλεση	4 άτομα
Δέος	Ατομική εκτέλεση	4 άτομα
Ουδέτ. συναίσθημα	Ομαδική εκτέλεση	4 άτομα
Ουδέτ. συναίσθημα	Ατομική εκτέλεση	4 άτομα

Συνθήκη 1: Δέος- Ομαδική Εκτέλεση

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συνεργαστούν για να παράγουν ιδέες με βάση ένα συγκεκριμένο σενάριο και να γράψουν ομαδικά μία ιστορία αφού προηγήθηκε παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού ικανού για την πρόκληση δέους.

Συνθήκη 2: Ουδέτερο συναίσθημα-Ομαδική Εκτέλεση

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συνεργαστούν για να παράγουν ιδέες με βάση ένα συγκεκριμένο σενάριο και να γράψουν ομαδικά μία ιστορία αφού προηγήθηκε παρακολούθηση ουδέτερου οπτικοακουστικού υλικού.

Συνθήκη 3: Δέος- Ατομική Εκτέλεση

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να παράγουν ιδέες ατομικά, με βάση ένα συγκεκριμένο σενάριο και να γράψουν ατομικά μία ιστορία αφού προηγήθηκε παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού ικανού για την πρόκληση δέους. Ο κάθε φοιτητής συμμετείχε στο πείραμα ατομικά, χωρίς τους άλλους συμμετέχοντες στον χώρο.

Συνθήκη 4: Ουδέτερο συναίσθημα- Ατομική Εκτέλεση

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να παράγουν ιδέες ατομικά, με βάση ένα συγκεκριμένο σενάριο και να γράψουν ατομικά μία ιστορία αφού προηγήθηκε παρακολούθηση ουδέτερου οπτικοακουστικού υλικού. Ο κάθε φοιτητής συμμετείχε στο πείραμα ατομικά, χωρίς τους άλλους συμμετέχοντες στον χώρο.

Πιο συγκεκριμένα όλοι οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δουν ένα βίντεο (πρόκλησης

δέους ή ουδέτερου περιεχομένου) και να δουλέψουν πάνω σε ένα σενάριο (βλ. Παράρτημα) μετά την προβολή του βίντεο. Μεταξύ σεναρίων, η προβολή του βίντεο που αντιστοιχούσε στην συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες επαναλαμβανόταν. Συνολικά η κάθε ομάδα παρακολούθησε το ανάλογο βίντεο έξι φορές. Δεδομένου ότι στην πειραματική φάση δεν χορηγήθηκε αυτό-αναφορικό ερωτηματολόγιο αναφοράς, δεν μπορεί να γίνει η υπόθεση πως υπήρξε κάποια επίδραση λόγω της παρακολούθησης ούτε ότι σε κάθε επανάληψη η ένταση του προκαλούμενο δέους παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Στην συνέχεια τους ζητήθηκε μέσα από μία διαδικασία εναλλασσόμενων ατομικών και ομαδικών σταδίων να παράγουν και να καταγράψουν όσο περισσότερες, πρωτότυπες, διαφορετικές και καλά ανεπτυγμένες ιδέες, μέχρι προοδευτικά να γράψουν την τελική μορφή ενός διηγήματος (τα σενάρια, οι οδηγίες και τα στάδια της γραπτής δοκιμασίας περιλαμβάνονται στο Παράρτημα).

Στάδιο 1

Στο πρώτο στάδιο, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν βάσει ενός συγκεκριμένου σεναρίου, να καταγράψουν όσο περισσότερες ιδέες θα μπορούσαν να σκεφτούν μέσα σε 15'.

Στάδιο 2

Στο δεύτερο στάδιο, οι συμμετέχοντες των ομαδικών συνθηκών κλήθηκαν να καταγράψουν διαδοχικά όσο περισσότερες ιδέες θα μπορούσαν να σκεφτούν, από μία ο καθένας, σε κάθε γύρο, σε ένα διάστημα 30'. Αυτή τη φορά μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις προηγούμενες ιδέες τους και τις ιδέες των άλλων συμμετεχόντων, ενώ παροτρύνθηκαν κάθε νέα ιδέα να είναι όσο πιο διαφορετική γίνεται από την προηγούμενη. Στους συμμετέχοντες των ατομικών συνθηκών δόθηκαν οι ίδιες οδηγίες, όμως καλούνταν να παράγουν νέες ιδέες έχοντας ως βοήθημα μόνο τις δικές τους ιδέες.

Στάδιο 3

Στο τρίτο στάδιο, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν μέσα σε 15' να αναπτύξουν σε δύο-τρεις σειρές, τρεις μικρές ιστορίες, χρησιμοποιώντας όσες και όποιες ήθελαν από τις προηγούμενες ιδέες ή παράγοντας καινούριες.

Στάδιο 4

Στο τέταρτο στάδιο, οι συμμετέχοντες των ομαδικών συνθηκών κλήθηκαν να

καταγράψουν διαδοχικά παραλλαγές των ιστοριών που παρήχθησαν από τους ίδιους και τους υπόλοιπους συμμετέχοντες της συνθήκης τους στο στάδιο 3. Στους συμμετέχοντες των ατομικών συνθηκών δόθηκαν οι ίδιες οδηγίες, όμως καλούνταν να παράγουν παραλλαγές μόνο των ιστοριών που παρήγαγαν οι ίδιοι στο προηγούμενο στάδιο.

Στάδιο 5

Στο πέμπτο στάδιο, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν μέσα σε 15' να γράψουν μία ιστορία βασισμένοι στις ιδέες που έχουν παραχθεί έως εκείνη την στιγμή ή και να χρησιμοποιήσουν νέες ιδέες.

Στάδιο 6

Στο πέμπτο στάδιο, οι συμμετέχοντες των ομαδικών συνθηκών κλήθηκαν μέσα σε 20' να συζητήσουν και στην συνέχεια να συνεργαστούν για την παραγωγή μίας ιστορίας αξιοποιώντας όλες τις προηγούμενες ιδέες ή παράγοντας καινούριες. Στους συμμετέχοντες των ατομικών συνθηκών δόθηκαν οι ίδιες οδηγίες, όμως καλούνταν να εκφέρουν δυνατά τις σκέψεις τους και μπορούσαν να αξιοποιήσουν μόνο τις ιδέες που είχαν οι ίδιοι παράξει μέχρι εκείνο το στάδιο.

III. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

III.1. Πιλοτική έρευνα

Τρεις ερευνητικές υποθέσεις διερευνήθηκαν σε αυτήν την πιλοτική φάση. Τα αποτελέσματα οργανώνονται ανά υπόθεση.

H1: Το συναίσθημα του δέους, θα είναι στατιστικά σημαντικά εντονότερο μετά την προβολή του βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους σε σχέση με τη μέτρησή του πριν την προβολή.

Για τη διερεύνηση αυτής της διαφοράς και δεδομένου ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις για το κριτήριο που επιλέξαμε, χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο t για εξαρτημένα δείγματα και επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Τα

αποτελέσματα έδειξαν ότι το συναίσθημα του δέους είναι στατιστικά σημαντικά εντονότερο μετά την προβολή του βίντεο ($M=1,0$, $SD=.00$) σε σχέση με την μέτρησή του πριν την προβολή ($M=3,7$, $SD=.26$), $t(29)=-10,43$, $d= -1.94$ $p<.00$). Η H1 επιβεβαιώνεται με βάση τα δεδομένα αυτής της διερεύνησης.

H2: Δεν θα υπάρξει αλλαγή στις μετρήσεις των συναισθημάτων πριν και μετά την προβολή του βίντεο με ουδέτερο περιεχόμενο.

Για τη διερεύνηση αυτής της διαφοράς και δεδομένου ότι πληρούνταν οι σχετικές προϋποθέσεις για το κριτήριο που επιλέξαμε, χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο t για εξαρτημένα δείγματα και επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Δεδομένου ότι υπήρχαν 16 μετρήσεις με το ίδιο δείγμα, για τον υπολογισμό της στατιστικής σημαντικότητας εφαρμόστηκε η διόρθωση Bonferroni. Τα αποτελέσματα ενώ δείχνουν πολύ μικρή μετατόπιση των μέσων όρων μεταξύ των ζευγών, εμφανίζονται στατιστικά σημαντικά. Λαμβάνοντας υπόψη το μικρό μέγεθος της επίδρασης για κάθε ένα από τα ζεύγη και δεδομένου του πολύ μεγάλου μεγέθους της επίδρασης του συναισθήματος του δέους όπως αποτυπώθηκε στην παραπάνω υπόθεση ($d= -1.94$ $p<.00$) θεωρείται πως η συγκεκριμένη αλλαγή είναι πολύ μικρή. Ο Πίνακας 3.1 συνοψίζει τα αποτελέσματα. Η H2 επιβεβαιώνεται με βάση τα δεδομένα αυτής της διερεύνησης.

Πίνακας 3.1. Αποτελέσματα σύγκρισης συναισθημάτων πριν και μετά την προβολή βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο

Ζεύγος	Διαφορά μέσων	Τυπικό λάθος	Τιμή t	Βαθμοί ελευθερίας	Τιμή p (Διόρθωση Bonferroni)	Cohen's d
Δέος - Δέος μετά	-,13	,06	-2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Αγάπη μετά	,10	,07	1,36	29	,011	,25
Δέος μετά - Εμπιστοσύνη μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Έκπληξη μετά	,03	,09	,37	29	,004	,06
Δέος μετά - Ενοχή μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39

Δέος μετά - Επιθετικότητα μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Θυμός μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Λύπη μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Περιφρόνηση μετά	,10	,07	1,36	29	,011	,25
Δέος μετά - Προσμονή μετά	,06	,08	,81	29	,002	,15
Δέος μετά - Υποταγή μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Φόβος μετά	,10	,07	1,36	29	,011	,25
Δέος μετά - Χαρά μετά	,03	,09	,37	29	,004	,06
Δέος μετά - Αποδοκimasία μετά	,13	,06	2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Αισιοδοξία μετά	,13	,06	-2,11	29	,002	,39
Δέος μετά - Αηδία μετά	,03	,07	1,36	29	,004	,25

H3: Το συναίσθημα του δέους θα είναι στατιστικά σημαντικά εντονότερο από όλα τα άλλα συναισθήματα μετά την προβολή του βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους.

Για τη διερεύνηση αυτών των διαφορών και δεδομένου ότι πληρούνταν οι σχετικές με το επιλεγέν κριτήριο προϋποθέσεις, χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο t για εξαρτημένα δείγματα και επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Δεδομένου ότι υπήρχαν 16 μετρήσεις με το ίδιο δείγμα, για τον υπολογισμό της στατιστικής σημαντικότητας εφαρμόστηκε η διόρθωση Bonferroni. Ο πίνακας 3.2 συνοψίζει τα αποτελέσματα. Σύμφωνα με αυτά, η H3 επιβεβαιώνεται με βάση τα δεδομένα αυτής της διερεύνησης.

Πίνακας 3.2. Αποτελέσματα σύγκρισης προκαλούμενου δέους με τα άλλα συναισθήματα μετά την προβολή βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο.

Ζεύγος	Διαφορά μέσων	Τυπικό λάθος	Τιμή t	Βαθμοί ελευθερίας	Τιμή p (Διόρθωση Bonferroni)	Cohen's d
Δέος - Δέος μετά	-2,70	,25	-10,43	29	,000	-1,93
Δέος μετά - Αγάπη μετά	2,50	,27	9,25	29	,000	1,71
Δέος μετά - Εμπιστοσύνη μετά	2,5	,27	9,36	29	,000	1,73

Δέος μετά - Έκπληξη μετά	1,90	,24	7,87	29	,000	1,46
Δέος μετά - Ενοχή μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Επιθετικότητα μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Θυμός μετά	2,63	,23	11,10	29	,000	2,05
Δέος μετά - Λύπη μετά	2,56	,27	9,36	29	,000	1,73
Δέος μετά - Περιφρόνηση μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Προσμονή μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Υποταγή μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Φόβος μετά	2,06	,27	7,39	29	,000	1,37
Δέος μετά - Χαρά μετά	2,50	,26	9,40	29	,000	1,74
Δέος μετά - Αποδοκίμασία μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93
Δέος μετά - Αισιοδοξία μετά	2,00	,31	6,43	29	,000	1,19
Δέος μετά - Αηδία μετά	2,70	,25	10,43	29	,000	1,93

Μετά από τα αποτελέσματα των αναλύσεων αυτών, το υλικό κρίθηκε κατάλληλο για τον πειραματικό χειρισμό που είχε σχεδιαστεί.

III.2. Πείραμα

III.2.1 Εισαγωγή

Σκοπός της ανάλυσης του περιεχομένου των ιδεών που παρήχθησαν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ήταν να εντοπιστούν τα εναλλακτικά αφηγήματα, προκειμένου στην συνέχεια να κωδικοποιηθούν και να ταξινομηθούν σε αμοιβαία αποκλειόμενες κατηγορίες. Τελικός στόχος ήταν να αξιολογηθεί η επίδοση των ομάδων σε κάθε μια από τις τέσσερις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης (ευχέρεια, ευελιξία, μοναδικότητα, ανάπτυξη) εξετάζοντας τις κατηγορίες που παρήχθησαν κατά την ανάλυση ως προς κάθε μια από αυτές τις διαστάσεις. Συνεπώς, τελικός στόχος ήταν να αποτυπωθεί ο συνολικός αριθμός διαφορετικών ιδεών που παρήγαγαν οι συμμετέχοντες, οι διαφορετικές κατηγορίες στις οποίες εμπίπτουν αυτές οι ιδέες και ο αριθμός αυτών, οι ιδέες που δεν εμφανίζονται συχνά ανάμεσα στους συμμετέχοντες του πειράματος, και τέλος ο βαθμός ανάπτυξης των ιδεών.

Κατά την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκε μία διαδικασία πέντε σταδίων,

προκειμένου να οριστεί η μονάδα ανάλυσης (Lewis-Beck, Bryman & Futing Liao, 2003), να εντοπιστούν οι κατηγορίες και οι κατηγορίες θεμάτων καθώς και να πραγματοποιηθούν οι μετρήσεις στις τέσσερις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης. Συγκεκριμένα:

1. Μελέτη του σώματος των δεδομένων,
2. Μονάδα ανάλυσης,
3. Καταγραφή του συνόλου των διαφορετικών, αυτοτελών ιδεών,
4. Αρχική κατηγοριοποίηση, και
5. Δημιουργία βασικών κατηγοριών.

Πριν από την αναλυτική παρουσίαση των σταδίων αυτών, στον Πίνακα 3.3 συνοψίζονται κάποιοι βασικοί όροι που χρησιμοποιούνται κατά την ανάλυση για τους οποίους δίνεται συνοπτική περιγραφή. Σε αυτόν περιλαμβάνονται εκ νέου και οι διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης (που αποτελεί την εξαρτημένη μεταβλητή στην έρευνα αυτή).

Πίνακας 3.3: Περιγραφή βασικών όρων

Μονάδα ανάλυσης	Το βασικότερο στοιχείο ανάλυσης μίας έρευνας. Πρόκειται για το αντικείμενο της έρευνας σχετικά με το οποίο ο ερευνητής μπορεί να προχωρήσει σε γενίκευση.
Αυτοτελής ιδέα	Μία ιδέα που χαρακτηρίζεται από αυτοτέλεια, και περιλαμβάνει ένα υποκείμενο το οποίο είτε πραγματοποιεί εσωτερική ή εξωτερική δράση, είτε αφορά σε χαρακτηριστικά ή ιδιότητες του υποκειμένου.
Σύνθετη ιδέα	Ο συνδυασμός δύο ή και παραπάνω αυτοτελών ιδεών.
Κατηγορία ιδεών	Το σύνολο μίας ομάδας ιδεών με κοινά χαρακτηριστικά τα οποία την διαφοροποιούν από τα άλλα σύνολα. Η ποικιλία κατηγοριών υποδηλώνει ικανότητα για δημιουργική σκέψη σε διαφορετικές κατευθύνσεις και χρησιμοποιείται στις θεωρίες της αποκλίνουσας σκέψης για να αξιολογηθεί η

	ευελιξία. Οι κατηγορίες προέκυψαν ύστερα από την ανάλυση και ταξινόμηση των κατηγοριών ιδεών σε αμοιβαία αποκλειόμενες ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά.
Υποκατηγορία ιδεών	Οι υποκατηγορίες που προκύπτουν ύστερα από την ανάλυση και ταξινόμηση των αυτοτελών ιδεών σε αμοιβαία αποκλειόμενες ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά.
Ευχέρεια (fluency)	Η διάσταση της αποκλίνουσας σκέψης κατά την οποία αξιολογείται η ικανότητα του ατόμου να παράγει μεγάλη ποσότητα διαφορετικών ιδεών (Guilford, 1967).
Ανάπτυξη (elaboration)	Η διάσταση της αποκλίνουσας σκέψης κατά την οποία αξιολογείται η ικανότητα του ατόμου να παράγει λεπτομερείς ιδέες (Guilford, 1967).
Ευελιξία (flexibility)	Η διάσταση της αποκλίνουσας σκέψης κατά την οποία αξιολογείται η ικανότητα του ατόμου να παράγει ιδέες που να ανήκουν σε πολλές διαφορετικές κατηγορίες (Guilford, 1967).
Μοναδικότητα (originality)	Η διάσταση της αποκλίνουσας σκέψης κατά την οποία αξιολογείται η ικανότητα του ατόμου να παράγει πρωτότυπες ιδέες (Guilford, 1967).

Ο Πίνακας 3.4. παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο μετρήθηκε κάθε μια από τις τέσσερις διαστάσεις της δημιουργικότητας (αποκλίνουσας σκέψης). Ακολουθούν παραδείγματα της διαδικασίας της μέτρησης για κάθε διάσταση μετά τον Πίνακα 3.4. Με βάση τον πίνακα 3.4 και τα στάδια που παρατέθηκαν προηγούμενος αξίζει να σημειωθεί ότι για την αξιολόγηση της Ευχέρειας και της Ανάπτυξης ιδεών, αρκούσε η ανάλυση μέχρι το στάδιο 3, ενώ αντίθετα για την αξιολόγηση της ευελιξίας και της μοναδικότητας ήταν αναγκαία η ανάλυση μέχρι το στάδιο 5.

Πίνακας 3.4.: Μέτρηση των διαστάσεων της δημιουργικότητας (αποκλίνουσας σκέψης)

Ευχέρεια (fluency)	Άθροισμα των διαφορετικών ιδεών.
Ανάπτυξη ιδεών (elaboration)	Άθροισμα των βαθμών ανάπτυξης κάθε ιδέας.
Ευελιξία (flexibility)	Άθροισμα των διαφορετικών κατηγοριών.
Μοναδικότητα (originality)	Άθροισμα των πρωτότυπων ιδεών, όπως προκύπτουν από τις πρωτότυπες κατηγορίες

Άθροισμα διαφορετικών ιδεών

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί το άθροισμα των διαφορετικών ιδεών, έπρεπε να αποκλειστούν οι ιδέες που βρέθηκαν να επαναλαμβάνονται ανάμεσα στην δεξαμενή των ιδεών (περιγραφή γίνεται και στην Ανάλυση):

Ιδέα 1: "Η κόρη πίνει γρήγορα το δηλητήριο για να πεθάνει."

Ιδέα 2: "Η κόρη αυτοκτονεί."

Ιδέα 3: "Η κόρη αυτοκτονεί την ίδια ώρα."

Ιδέα 4: "Η κόρη αυτοκτόνησε για να μην αρρωστήσει."

Ιδέα 5: "Ο πατέρας σκότωσε την κόρη με τα χέρια του"

Ιδέα 6: "Η κόρη αυτοκτόνησε."

Προκειμένου να μην υπάρξει επανάληψη ταυτόσημων ιδεών, η ιδέα 2 και η ιδέα 6 διεγράφησαν δεδομένου ότι υπάρχει η ιδέα 3 και η ιδέα 4. Η ιδέα 3 και η ιδέα 4 κρατήθηκαν και οι δύο καθώς διαφοροποιείται η ανάπτυξη τους. Η ιδέα 5 αφορά άλλο υποκείμενο και υποδηλώνει φόνο και όχι αυτοκτονία οπότε διατηρείται επίσης. Τέλος, η ιδέα 1 δεν υποδηλώνει ξεκάθαρα τον θάνατο του υποκειμένου οπότε διατηρείται.

Ο αριθμός που προέκυψε από το άθροισμα των αυτοτελών ιδεών αποτέλεσε την βαθμολογία του κάθε συμμετέχοντα στην συγκεκριμένη διάσταση.

Άθροισμα των βαθμών ανάπτυξης κάθε ιδέας.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί το συνολικό άθροισμα των βαθμών ανάπτυξης κάθε συμμετέχοντα πραγματοποιήθηκε βαθμολόγηση κάθε αυτοτελούς ιδέας. Η κάθε απάντηση βαθμολογήθηκε με έναν βαθμό, ενώ έπαιρνε άλλον έναν βαθμό για κάθε

παραπάνω λεπτομέρεια:

Ιδέα 1: "Η κόρη πίνει γρήγορα το δηλητήριο για να πεθάνει."

Βαθμολογία: 3. Ένας βαθμός για την ιδέα ("η κόρη πίνει το δηλητήριο), άλλος ένας για τον τρόπο ("γρήγορα") και ένας βαθμός για τον σκοπό ("για να πεθάνει").

Ιδέα 3: "Η κόρη αυτοκτονεί την ίδια ώρα."

Βαθμολογία: 2. Ένας βαθμός για την ιδέα και ένας για τον χρονικό προσδιορισμό.

Ιδέα 4: "Η κόρη αυτοκτόνησε για να μην αρρωστήσει."

Βαθμολογία: 2. Ένας βαθμός για την ιδέα και ένας για την αιτία.

Ιδέα 5: "Ο πατέρας σκότωσε την κόρη του με τα χέρια του."

Βαθμολογία: 2. Ένας βαθμός για την ιδέα και ένας για τον τρόπο.

Ο αριθμός που προέκυψε από το άθροισμα των βαθμολογιών των αυτοτελών ιδεών κάθε συμμετέχοντα, αποτέλεσε την βαθμολογία του στην συγκεκριμένη διάσταση.

Άθροισμα των διαφορετικών κατηγοριών.

Η βαθμολογία του κάθε συμμετέχοντα στην συγκεκριμένη διάσταση προέκυψε από το άθροισμα των διαφορετικών κατηγοριών που προέκυψαν ύστερα από την ανάλυση των απαντήσεών του:

Οι κατηγορίες που αναδύθηκαν από τις απαντήσεις ενός συμμετέχοντα ήταν οι εξής:

Διαστημικός σταθμός/διαστημόπλοιο

Πλανήτης Γη

Ερευνητικό κέντρο Γη

Αντίδοτο

Μήνυμα

Μεταλλική μπάλα

Ιός

Χαρακτήρας Α ('Α Επιστήμονας)

Χαρακτήρας Β (Παιδί Α επιστήμονα)

Θεός

Χαρακτήρας Γ (κάτοικοι Γης/ανθρωπότητα/ανθρώπινο είδος)

Το άθροισμα των κατηγοριών (11) αποτέλεσε και την βαθμολογία του συμμετέχοντα στην συγκεκριμένη διάσταση.

Άθροισμα των πρωτότυπων ιδεών.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί το άθροισμα των πρωτότυπων ιδεών, έπρεπε να εντοπιστούν οι πρωτότυπες κατηγορίες ιδεών, που δεν βρέθηκαν να εμφανίζονται στους συμμετέχοντες των άλλων συνθηκών:

Σύμφωνα με το παραπάνω παράδειγμα, αναδύθηκαν 11 κατηγορίες από τις απαντήσεις του συμμετέχοντα. Όμως μόνο η μία (Θεός) δεν εντοπίστηκε σε κάποια άλλη συνθήκη. Ως εκ τούτου, η βαθμολογία του προέκυψε από το άθροισμα των αυτοτελών ιδεών που συμπεριλαμβάνονταν σε αυτή την κατηγορία και ήταν 15.

III.2.2. Στάδια ανάλυσης

Το παραγόμενο προς ανάλυση προϊόν από τις ομάδες και το άτομα ήταν προτάσεις (οργανωμένες σε πίνακες που τους δίνονταν με τις οδηγίες, βλ. Παράρτημα). Το σύνολο των προτάσεων που αναλύθηκαν ήταν 630. Η ανάλυση που επιλέχθηκε για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας ακολούθησε τις αρχές και τη μηχανική της ανάλυσης περιεχομένου (Stemler, 2001). Σύμφωνα με τον Stemler, η μέθοδος είναι ιδανική για την συμπίεση μονάδων κειμένου και συνεπώς είναι κατάλληλη για περιπτώσεις μεγάλου αριθμού δεδομένων είναι επίσης ιδανική μέθοδος για την αναγνώριση μοτίβων στα δεδομένα και εύρεση συχνότητας αυτών, γεγονός που έκρινε τη χρήση της ως ιδανική για την απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος και της ερευνητικής υπόθεσης της συγκεκριμένης μελέτης. Αναφορικά με τη μηχανική της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε εδώ, οι κατηγορίες θεωρήθηκαν ως μονάδες που περιλαμβάνουν ομάδες λέξεων με κοινό νόημα, είναι αμοιβαίως αποκλειόμενες και μπορούν να προκύψουν είτε βάσει θεωρίας είτε να αναδυθούν από τα δεδομένα. Στην περίπτωση της έρευνας αυτής, θεωρίες σχετικά με τα βασικά στοιχεία της αφήγησης είχαν

επικουρικό ρόλο στη δημιουργία των κατηγοριών που αποτέλεσαν το τελικό προϊόν της ανάλυσης (Mathis, 2002. Roberts & Jacobs, 1998. Rappaport, 2008. Wolf, 2014). Τα στάδια που ακολουθήθηκαν παρουσιάζονται αμέσως μετά.

Στάδιο 1: Μελέτη του σώματος των δεδομένων.

Κατά το πρώτο στάδιο της ανάλυσης, πραγματοποιήθηκαν πολλαπλές αναγνώσεις του συνόλου των δεδομένων (Miles & Huberman, 2014), χωρίς να λαμβάνεται υπόψη μεμονωμένα ο συμμετέχοντας και η συμμετοχή του σε κάποια συνθήκη. Σκοπός αυτής της διαδικασίας ήταν κυρίως να επέλθει η εξοικείωση με τα δεδομένα και να γίνουν βασικές σημειώσεις για σκέψεις πάνω στα δεδομένα και κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο ανάλυσης τους.

Στάδιο 2: Μονάδα ανάλυσης

Στην συνέχεια, έγινε προσπάθεια, να δημιουργηθεί μια ουσιαστική μονάδα ανάλυσης (Lewis-Beck, Bryman & Futing Liao, 2003). Ανατρέχοντας στα δεδομένα, έγινε κατανοητό, ότι προκειμένου να υπάρξει σύγκριση μεταξύ των παραγόμενων ιδεών θα έπρεπε πρώτα οι σύνθετες ιδέες των συμμετεχόντων να αναλυθούν σε αυτοτελείς, μεμονωμένες ιδέες. Οι απαντήσεις όπως εκφράστηκαν ανάμεσα στους συμμετέχοντες και ανάμεσα στις συνθήκες παρουσίασαν μεγάλη ποικιλία έκτασης και περιεχομένου, καθώς η ποσότητα λόγου ήταν από μερικές λέξεις έως αρκετές σειρές για κάθε απάντηση.

Κανόνας κωδικοποίησης: Προκειμένου να γίνει η αποδόμηση των σύνθετων ιδεών, και σύμφωνα με την μελέτη των δεδομένων και τους σκοπούς του συγκεκριμένου έργου, η έννοια της ιδέας ορίστηκε ως "*μία φράση που χαρακτηρίζεται από αυτοτέλεια, και περιλαμβάνει ένα υποκείμενο, το οποίο είτε πραγματοποιεί εσωτερική ή εξωτερική δράση, είτε αφορά στα χαρακτηριστικά ή ιδιότητες του υποκειμένου*". Παραδείγματα για την ανάλυση των σύνθετων ιδεών παρατίθενται ακόλουθα.

Σύνθετη ιδέα 1

Το μήνυμα που λαμβάνει από το ερευνητικό κέντρο είναι πως το 99% του πλανήτη

πέθανε, και έμειναν λίγοι που επέζησαν (1%).

Το μήνυμα που λαμβάνει από το ερευνητικό κέντρο.

(Το μήνυμα είναι πως) το 99% του πλανήτη πέθανε.

(Το μήνυμα είναι πως) έμειναν λίγοι που επέζησαν (1%).

Σύνθετη ιδέα 2

Η μπάλα ίσως είναι παγίδα και εμπεριέχει μέσα τον ιό όμως η επιστήμονας φοβάται να την ανοίξει.

Η μπάλα ίσως είναι παγίδα και εμπεριέχει μέσα τον ιό.

Η επιστήμονας φοβάται να την ανοίξει.

Σύνθετη ιδέα 3

Ο ιός τελικά δεν είναι θανατηφόρος αλλά μετατρέπει τους ανθρώπους σε υπέρ-ανθρώπους.

Ο ιός τελικά δεν είναι θανατηφόρος.

(Ο ιός) μετατρέπει τους ανθρώπους σε υπέρ-ανθρώπους.

Στάδιο 3: Τελική καταγραφή του συνόλου των διαφορετικών, αυτοτελών ιδεών.

Σε αυτό το στάδιο έγινε η αποκρυσταλλοποίηση των σύνθετων ιδεών ανά συμμετέχοντα, η καταγραφή των αυτοτελών ιδεών ανά συμμετέχοντα και τέλος η διαγραφή των αυτοτελών ιδεών που ταυτίζονται με κάποια άλλη, όπως περιέγραψα παραπάνω. Σε αυτό το σημείο, ήταν πλέον δυνατό να μετρηθεί η ποσότητα αυτοτελών ιδεών. Επίσης, ήταν δυνατόν να αναγνωριστούν τα χαρακτηριστικά από τα οποία θα προέκυπτε η μέτρηση της ανάπτυξης ιδεών και να πραγματοποιηθεί η βαθμολόγηση τους.

Στάδιο 4: Αρχική κατηγοριοποίηση

Κατά την διάρκεια αυτού του σταδίου, διερευνήθηκαν οι εναλλακτικοί τρόποι ανάλυσης και ταξινόμησης, και δημιουργήθηκαν οι πρώτες κατηγορίες. Αυτό το στάδιο επαναλήφθηκε πολλές φορές, οπότε δεν υπήρχε σε κάποιο σημείο ένα σταθερό σύνολο κατηγοριών παρά μία μεγάλη ποσότητα κατηγοριών και η δυνατότητα να ταξινομηθούν με διαφορετικούς τρόπους. Πρωταρχικό κριτήριο για την δημιουργία των πρώτων κατηγοριών παρέμεινε πάντα η δεξαμενή των δεδομένων

και οι κατηγορίες που αναδύονται από αυτά. Παράλληλα, τα δεδομένα εξετάζονται σε αντιπαραβολή με το σενάριο που δημιουργήθηκε για την συγκεκριμένη δοκιμασία και το οποίο δόθηκε στους συμμετέχοντες, και κυρίως στα στοιχεία (ιός, μεταλλική σφαίρα, μήνυμα κτλ) τα οποία είχαν τοποθετηθεί από τον ερευνητή ως μηχανισμοί πλοκής (Pfeil, 1990), δηλαδή μηχανισμοί που παίζουν βασικό ρόλο στην εξέλιξη της πλοκής, με πρόθεση να αξιοποιηθούν και να αποτελέσουν δημιουργικό ερέθισμα. Το κριτήριο με το οποίο τοποθετήθηκαν αυτά τα στοιχεία ήταν το γεγονός, πως λέξεις που αφορούν σε φυσικά αντικείμενα (χαρτί, τούβλο, τενεκεδάκι κτλ) χρησιμοποιήθηκαν ως ερεθίσματα από την αρχή της μέτρησης της αποκλίνουσας σκέψης ως προς την παραγωγή πολλών και πρωτότυπων ιδεών έως και σήμερα (Guilford, 1967). Τέλος, δεδομένου ότι η διαδικασία ήταν προσανατολισμένη σε μία δοκιμασία δημιουργικής γραφής, διερευνήθηκε και η σχετική με την δραματολογία βιβλιογραφία, όπου όμως δεν υπάρχει απόλυτη συμφωνία σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά της αφήγησης. Ο Wolf (2014) κάνει λόγο για είδος, θέμα, χαρακτήρα, πλοκή, μέρος, τόνο, ύφος, οπτική γωνία. Ο Mathis (2002) αναφέρεται σε χαρακτήρα, μέρος, πλοκή, θέμα, ενώ οι Roberts και Jacobs (1998) σε πλοκή, χαρακτήρα, μέρος, οπτική γωνία, σύμβολα, θέμα, ύφος, τόνο, λεξιλόγιο. Τέλος, ο Rappaport (2008) εστιάζει στα εξής: χαρακτήρας, μέρος, πλοκή, θέμα, τόνος. Δεδομένου ότι στην παρούσα έρευνα τα υφολογικά στοιχεία των δεδομένων δεν άπτονται του ερευνητικού ενδιαφέροντος, ελήφθησαν υπόψη τέσσερις βασικές κατηγορίες στις οποίες φαίνεται να υπάρχει συμφωνία (χαρακτήρας, μέρος, πλοκή, θέμα). Παραδείγματα, των κατηγοριοποιήσεων που προέκυψαν παρατίθενται στη συνέχεια.

Πίνακας 3.5: Παραδείγματα κατηγοριών σταδίου 4.

Χαρακτήρας Α (Α Επιστήμονας)	Χαρακτηριστικά Σφαίρας	Μέρος	Χαρακτήρας Γ (κάτοικοι Γης)
Δράσεις Χαρακτήρα Α	Συναισθήματα Χαρακτήρα Β	Χαρακτήρας	Χαρακτήρας ΣΤ (Κλώνος Α Επιστήμονα)
Χαρακτηριστικά	Μετάλλαξη	Σκέψεις	Πλοκή

Αντικείμενου		Χαρακτήρα 'B	
Επίθεση από εξωγήινους	Σύγκρουση Χαρακτήρα 'A με Χαρακτήρα 'B	Χαρακτηριστικά Χαρακτήρα 'A	Ιδιότητες Αντικείμενου
Χαρακτήρας 'Θ (Γιαγιά)	Θάνατος	Παρατήρηση/ Αισθήσεις Χαρακτήρα 'A	Ιδιότητες Σφαίρας
Χαρακτηριστικά	Μπονζάι	Μεταλλική μπάλα	Αντικείμενα
Σκέψεις	Χαρακτηριστικά Χώρου	Μηχανισμός πλοκής	Θέμα
Δράσεις	Setting A (Διαστημόπλοιο)	Ιδιότητες Χώρου	Μήνυμα
Συγκρούσεις	Πλανήτη Γη	Ερευνητικό κέντρο Γη	Οπτική από το παράθυρο

Παρακάτω παρατίθενται οι οκτώ πρώτες κατηγορίες του παραπάνω πίνακα και ο τρόπος με τον οποίον ταξινομούνταν οι ιδέες σε αυτές:

Χαρακτήρας A ('A Επιστήμονας)

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο τον Χαρακτήρα 'A

Χαρακτηριστικά Σφαίρας

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο την σφαίρα που να αφορούν σε χαρακτηριστικά της.

Μέρος

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες που αναφέρονταν σε κάποιο μέρος.

Χαρακτήρας Γ (κάτοικοι Γης)

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο τον Χαρακτήρα Γ.

Δράσεις Χαρακτήρα 'A

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο τον Χαρακτήρα Α που να αφορούν σε δράσεις του.

Συναισθήματα Χαρακτήρα Β

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο τον Χαρακτήρα Β που να αφορούν σε συναισθήματά του.

Χαρακτήρας

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο οποιονδήποτε χαρακτήρα

Χαρακτήρας ΣΤ (Κλώνος Α Επιστήμονα)

Σε αυτή την κατηγορία ταξινομούνταν όλες οι αυτόνομες ιδέες με υποκείμενο τον Χαρακτήρα ΣΤ.

Για παράδειγμα η ιδέα:

"Η επιστήμονας σκέφτεται μήπως η μπάλα είναι παγίδα και εμπεριέχει μέσα τον ιό."

θα μπορούσε να ταξινομηθεί σε οποιαδήποτε ή και σε όλες από τις ακόλουθες κατηγορίες: Χαρακτήρας, Χαρακτήρας Β (κόρη επιστήμονα), Συναισθήματα, Συναισθήματα Χαρακτήρα Β, Αντικείμενα, Χαρακτηριστικά Αντικειμένων, Ιδιότητες Αντικειμένων, Χαρακτηριστικά Μπάλας, Ιδιότητες Μπάλας, Χαρακτηριστικά Ιού, Ιδιότητες Ιού.

Οι ιδέες που είχαν συλλεχθεί μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σε περισσότερες της μιας κατηγορίας και αυτό ήταν το μεγαλύτερο πρόβλημα και ο λόγος που αυτή η δραστηριότητα εγκαταλείφθηκε, καθώς αυτό αντιβαίνει στις αρχές της θεωρίας της ανάλυσης περιεχομένου (Krippendorf, 2004. Stemler, 2001). Κατά την εξέταση των κατηγοριών έγινε αντιληπτό πως δεν μπορεί να υιοθετηθεί πλήρως κάποιο δραματουργικό μοντέλο για την κατηγοριοποίηση. Πρωταρχικά, αυτές οι θεωρίες αντιμετωπίζουν και εξετάζουν την δημιουργική γραφή ως *δημιουργικό προϊόν*, ενώ το αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η *αποκλίνουσα σκέψη*, η διαδικασία που προηγείται του τελικού σταδίου της δημιουργικής γραφής και οι ιδέες που παράγονται

σε αυτά τα στάδια. Ενώ η αξιοποίησή τους κατά το προηγούμενο στάδιο φάνηκε ιδιαίτερα χρήσιμη, έγινε αντιληπτό πως κατηγορίες όπως το θέμα και η πλοκή (στο σύνολο της) δεν θα μπορούσαν να αξιολογηθούν καθώς είναι χαρακτηριστικά που εμφανίζονται και διαμορφώνονται κυρίως στο τελευταίο στάδιο της δημιουργικής διαδικασίας, κατά την οποία η δραστηριότητα μετουσιώνεται σε τελικό προϊόν και αποτελούν παράγωγα της αποκλίνουσας σκέψης, και προϊόντα επαναληπτικών διορθώσεων και σταδιακής επαναξιολόγησης. Ως εκ τούτου απαιτούν ένα ολοκληρωμένο προϊόν. Ευρήματα σχετικά με την αναζήτηση κατηγοριών θέματος και πλοκής μέσω της ανάλυσης σύνθετων ιδεών αναφέρονται στην συζήτηση. Παρόλα αυτά, θεωρούμε πως η συγκεκριμένη ανάλυση διατηρεί έναν μεγάλο βαθμό αντικειμενικότητας και δεν είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην υποκειμενική κρίση του ερευνητή. Το στάδιο αυτό έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην τελική κωδικοποίηση γιατί συντέλεσε καθοριστικά στην εντατική ενασχόληση και γνωριμία με τα δεδομένα σε πολλαπλά επίπεδα αν σκεφτεί κανείς τις ομάδες (κατηγορίες) που προέκυψαν από την ανάλυση σε αυτό το στάδιο.

Στάδιο 5: Δημιουργία βασικών κατηγοριών.

Στο τελευταίο στάδιο πραγματοποιήθηκε η δημιουργία των βασικών κατηγοριών. Επανεξετάζοντας τις κατηγορίες του σταδίου 5 και το σενάριο που δόθηκε στους συμμετέχοντες και κινούμενος μεταξύ της δεξαμενής των ιδεών, αναζητήθηκαν οι ουσιώδεις σχέσεις μεταξύ των μέχρι εκείνη την στιγμή κατηγοριών προκειμένου να ανασχηματιστούν σε μεγαλύτερα σύνολα δεδομένων που θα οδηγούσαν στον σχηματισμό αμοιβαία αποκλειόμενων κατηγοριών. Για παράδειγμα η ιδέα:

"Η επιστήμονας σκέφτεται μήπως η μπάλα είναι παγίδα και εμπεριέχει μέσα τον ιό."

κατά το προηγούμενο στάδιο θα μπορούσε να έχει ταξινομηθεί σε οποιαδήποτε ή και σε όλες από τις ακόλουθες κατηγορίες: Χαρακτήρας, Χαρακτήρας 'B (κόρη επιστήμονα), Συναισθήματα, Συναισθήματα Χαρακτήρα 'B, Αντικείμενα, Χαρακτηριστικά Αντικειμένων, Ιδιότητες Αντικειμένων, Χαρακτηριστικά Μπάλας, Ιδιότητες Μπάλας, Χαρακτηριστικά Ιού, Ιδιότητες Ιού. Επανεξετάζοντας το σύνολο

των προσωρινών κατηγοριών, και λαμβάνοντας υπόψη την έννοια της αυτοτελούς ιδέας όπως ορίστηκε παραπάνω, φαίνεται πως μπορούν να συνδυαστούν και να σχηματίσουν ευρύτερα σύνολα που να αποτελούν τις εξής 3 κατηγορίες:

(α) Ιδέες σχετικά με τον Χαρακτήρα 'B,

(β) Ιδέες σχετικά με την Μπάλα, και

(γ) Ιδέες σχετικά με τον Ιό.

Η παραπάνω ιδέα, δεδομένου ότι έχει σαν υποκείμενο τον χαρακτήρα 'B ταξινομείται στην κατηγορία "Ιδέες σχετικά με τον Χαρακτήρα 'B". Το κριτήριο για να συμπεριληφθεί λοιπόν μία ιδέα σε κάποια κατηγορία ήταν το υποκείμενο της ιδέας. Οι γενικές κατηγορίες που προέκυψαν επίσης με τον ίδιο τρόπο ήταν οι εξής: Χαρακτήρες, Τοποθεσίες, Μηχανισμοί Πλοκής που φαίνεται να ικανοποιούν όλα τα κριτήρια. Σε αυτό το σημείο, είχε δημιουργηθεί η δεξαμενή κατηγοριών που ήταν απαραίτητη για να μετρηθεί η *ευελιξία*, προχωρώντας στην μέτρηση των κατηγοριών που εντοπίστηκαν ανά συμμετέχοντα. Επίσης, ήταν δυνατό να μετρηθεί η *μοναδικότητα* προχωρώντας στην μέτρηση των πρωτότυπων κατηγοριών και των αντίστοιχων πρωτότυπων ιδεών ανά συμμετέχοντα. Το προϊόν αυτής της διαδικασίας ήταν 3 γενικές κατηγορίες και 63 κατηγορίες οι οποίες παρατίθενται στα αποτελέσματα.

III.2.3. Κωδικοποίηση εναλλακτικών αφηγήσεων: κλείδα κατηγοριών

Το κριτήριο συμπερίληψης των αυτοτελών ιδεών στην αντίστοιχη κατηγορία ήταν να πραγματοποιείται δράση (εξωτερική ή εσωτερική) ή να περιγράφονται χαρακτηριστικά και ιδιότητες που να αφορούν στο ανάλογο υποκείμενο της ιδέας (χαρακτήρα, τοποθεσία ή στοιχείο πλοκής). Σε περίπτωση που κάποια αυτοτελής ιδέα ανέφερε κάποιον ακόμη χαρακτήρα, τοποθεσία ή στοιχείο πλοκής χωρίς να πραγματοποιούνται τα παραπάνω κριτήρια, το επιπλέον στοιχείο δεν εκλαμβάνεται κατάλληλο για την ταξινόμηση σε κάποια κατηγορία.

Εικόνα 1: Κλείδα κατηγοριών αυτοτελών ιδεών.

Πίνακας 3.6: Παραδείγματα κατηγοριοποίησης αυτοτελών ιδεών

<i>Αυτοτελείς Ιδέες</i>	<i>Κατηγορία</i>
Ο επιστήμονας στέλνει το αντίδοτο στην Γη πριν το διαβάσει	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Ο ιός δεν είναι θανατηφόρος	Ιός
Ο ιός μετατρέπει τους ανθρώπους σε υπεράνθρωπους	Ιός
Ο πατέρας σώζει την κόρη	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Ο πατέρας και η κόρη περιπλανιόνταν στο διάστημα	Χαρακτήρας Α και Χαρακτήρας Β
Ο πατέρας και η κόρη θα πεθάνουν από έλλειψη τροφίμων	Χαρακτήρας Α και Χαρακτήρας Β
Η λεία μεταλλική μπάλα είναι ο μηχανισμός αυτοκαταστροφής.	Μεταλλική Σφαίρα
Επιζούν μόνο τα ζώα	Ζώα
Ο πατέρας αφήνει το βάρος της επιλογής στην κόρη	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Ο πατέρας και η κόρη ξεδιπλώνουν όλες τις διαφορές τους ένα 24ωρο μετά	Χαρακτήρας Α και Χαρακτήρας Β
Αποκαλύπτεται ότι ο πατέρας είναι ο δημιουργός του ιού	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Επίτηδες μόλυνε και την κόρη	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Έξω, στο διάστημα, δεν ακουγόταν τίποτα.	Διάστημα
Το διαστημόπλοιο είχε ποτίσει από μια παράξενη μυρωδιά	Διαστημόπλοιο
Η κόρη μολύνεται από τον πατέρα	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Ο πατέρας δεν θέλει να βρεθεί το αντίδοτο	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Η κόρη μολύνει μόνη τον εαυτό της	Χαρακτήρας Β

Αυτή δεν θέλει να βρεθεί η θεραπεία του ιού	(Παιδί Επιστήμονα) Χαρακτήρας Β
Ο πατέρας με την κόρη έχουν μια σχέση αιμομικτική	(Παιδί Επιστήμονα) Χαρακτήρας Α και Χαρακτήρας Β
Η μητέρα δεν εμφανίζεται	Σύζυγος Χαρακτήρα Α
Η μητέρα είχε μολυνθεί πρώτη από τον ιό	Σύζυγος Χαρακτήρα Α
Η μητέρα πέθανε	Σύζυγος Χαρακτήρα Α
Το μήνυμα απευθύνεται αποκλειστικά στην κόρη	Μήνυμα
Λέει πως ο πατέρας είναι κακός	Μήνυμα
Μέσα στην μεταλλική σφαίρα βρίσκεται δείγμα του ιού	Μεταλλική Σφαίρα
Ο πατέρας αυτοκτονεί από τύψεις	Χαρακτήρας Α (Επιστήμονας Α)
Η Γη έχει ερημώσει πια	Γη
Ξέρουν πως δεν μπορούν να γυρίσουν πίσω λόγω καυσίμων	Χαρακτήρας Α και Χαρακτήρας Β
Η κόρη πάντα κατηγορούσε τον πατέρα για τον θάνατο της μητέρας	Χαρακτήρας Β (Παιδί Επιστήμονα)
Του το αποκαλύπτει μετά το ατύχημα	Χαρακτήρας Β (Παιδί Επιστήμονα)

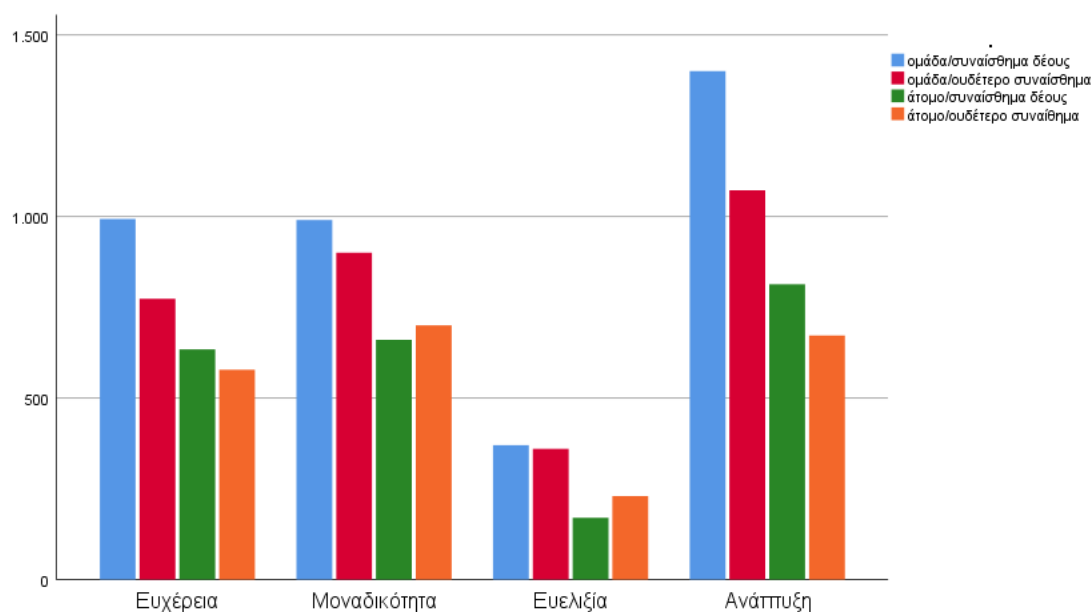
Εξετάζοντας τις κατηγορίες όπως έχουν προκύψει ύστερα από την ανάλυση και την ταξινόμηση, γίνονται κάποιες βασικές σημειώσεις. Καταρχήν, αν τις εξετάσουμε μεμονωμένα, παρατηρούμε ότι οι κατηγορίες που βρίσκονται κάτω από την κατηγορία ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ είναι αρκετά περισσότερες και με μεγαλύτερο βαθμό λεπτομέρειας, παρότι στο σενάριο που δόθηκε υπήρχαν μόνο δύο χαρακτήρες. Αυτό ενδέχεται να φανερώνει πως ο χαρακτήρας είναι ο βασικός μοχλός της δράσης και παίζει τον σημαντικότερο ρόλο. Οι συμμετέχοντες επικεντρώθηκαν όχι μόνο στο να

παράγουν ιδέες σχετικά με τους ήδη υπάρχοντες χαρακτήρες αλλά να δημιουργήσουν και πολλαπλάσιους χαρακτήρες. Επίσης, ένα μέρος των κατηγοριών αφορά σε ομαδοποιημένους χαρακτήρες, γεγονός που δεν εμφανίζεται σε άλλη κατηγορία. Δεύτερο, και αναφορικά με τις κατηγορίες που βρίσκονται κάτω από την κατηγορία ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ, παρατηρούμε επίσης ότι παρήχθησαν ιδέες που να αφορούν σε περισσότερες από τις δοθείσες κατηγορίες. Τρίτο, κάτω από την κατηγορία ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΛΟΚΗΣ παρατηρούμε πως έχουν προκύψει ιδέες τόσο σχετικά με τα αντικείμενα που εδόθησαν όσο και με ποιο αφηρημένες έννοιες όπως το φως και το νερό. Αυτό ενδέχεται να υποδηλώνει το γεγονός πως στα αρχικά στάδια δημιουργικής σκέψης οι έννοιες είναι πιο ασχημάτιστες και ασαφείς, και δεν σχηματοποιούνται άμεσα. Εικάζεται πως εάν έλειπε το σενάριο ίσως να παρατηρούνταν λιγότερες ιδέες και κατηγορίες σχετικά με ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ και ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ, και οι συμμετέχοντες να επικεντρώνονταν στους χαρακτήρες. Επιστρέφοντας στις δραματουργικές θεωρίες, αναγνωρίζουμε ότι οι κατηγορίες που εντοπίστηκαν εν τέλει είναι όντως μέρη των βασικών στοιχείων της αφήγησης. Αξιοποιώντας αυτή τη γνώση, και επεκτείνοντας την έρευνα και στις σύνθετες ιδέες, θεωρείται πως θα μπορούσαν να προκύψουν αποτελέσματα που να αφορούν σε όλα τα βασικά μέρη της αφήγησης και να μπορούν να περιγράψουν και να αξιολογήσουν το φαινόμενο της δημιουργικότητας στην δημιουργική γραφή, τόσο ως διαδικασία μέσω της αποκλίνουσας σκέψης όσο και ως δημιουργικό προϊόν. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, μπορούμε να υποθέσουμε πως η δημιουργικότητα, όπως εκδηλώνεται σε μία δοκιμασία δημιουργικής γραφής υπό συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο και συνθήκες εστιάζει στην παραγωγή ιδεών με έμφαση στον χαρακτήρα και σε βασικά σημεία πλοκής.

III.3. Ερευνητικές Υποθέσεις: Αποτελέσματα

Παρακάτω παραθέτεται ένα σύνθετο γράφημα που παρουσιάζει την επίδοση της κάθε συνθήκης (ομάδας) σε κάθε διάσταση της αποκλίνουσας σκέψης, καθώς και η συνοπτική παρουσίαση του. Τα αποτελέσματα και τα γραφήματα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για γενίκευση στον πληθυσμό λόγω του περιορισμένου δείγματος.

Γράφημα 1: Επιδόσεις στις τέσσερις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης

ανά συνθήκη.

Αυτό που παρατηρούμε στο παραπάνω γράφημα είναι πως οι συμμετέχοντες στις ομαδικές συνθήκες εμφάνισαν καλύτερες επιδόσεις συγκριτικά με τους συμμετέχοντες στις ατομικές συνθήκες. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες στην ομαδική συνθήκη όπου υπήρξε η επίδραση του δέους, εμφάνισαν τις υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με τις άλλες συνθήκες. Αναφορικά με τις συνθήκες όπου υπήρξε

πρόκληση δέους, η ατομική συνθήκη εμφάνισε τις χαμηλότερες επιδόσεις ανάμεσα στους συμμετέχοντες.

Δεδομένων των διαφορών που εντοπίστηκαν σε περιγραφικό επίπεδο αλλά και του περιορισμένου αριθμού των συμμετεχόντων διερευνήθηκε περαιτέρω και με τεστ ανεξαρτησίας χ^2 κατά πόσο η επίδοση σε κάθε μια από τις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης εξαρτιόνταν από την συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες. Συγκεκριμένα οι υποθέσεις που διατυπώθηκαν και τα αποτελέσματα που βρέθηκαν ήταν:

H1. Το σύνολο των αυτοτελών ιδεών (ευχέρεια) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

Το κριτήριο ανεξαρτησίας χ^2 χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της εξάρτησης μεταξύ του συνόλου των αυτοτελών ιδεών (ευχέρεια) που παρήχθησαν από την συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες. Η διερεύνηση έγινε σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεση αυτή, $\chi^2 (3) = 18,87, p <.000$

H2. Το σύνολο των πρωτότυπων ιδεών (μοναδικότητα) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

Το κριτήριο ανεξαρτησίας χ^2 χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της εξάρτησης μεταξύ του συνόλου των πρωτότυπων ιδεών (μοναδικότητα) που παρήχθησαν από την συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες. Η διερεύνηση έγινε σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεση αυτή, $\chi^2 (3) = 17,7, p <.000$

H3. Το σύνολο των διαφορετικών κατηγοριών (ευελιξία) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

Το κριτήριο ανεξαρτησίας χ^2 χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της εξάρτησης

μεταξύ του συνόλου των διαφορετικών κατηγοριών (ευελιξία) που παρήχθησαν από την συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες. Η διερεύνηση έγινε σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεση αυτή, $\chi^2 (3)=39,27, p <.000$

H4. Η συνολική επίδοση σε λεπτομερείς ιδέες (ανάπτυξη) που παρήχθησαν από τους συμμετέχοντες εξαρτάται από την συνθήκη (ομάδα) στην οποία αυτοί ανήκαν.

Το κριτήριο ανεξαρτησίας χ^2 χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της εξάρτησης μεταξύ της συνολικής επίδοσης σε λεπτομερείς ιδέες (ανάπτυξη) που παρήχθησαν από την συνθήκη στην οποία ανήκαν οι συμμετέχοντες. Η διερεύνηση έγινε σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=.05$. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεση αυτή, $\chi^2 (3)= 25,76, p <.000$

Επιπλέον, διερευνήθηκε περαιτέρω και με τεστ ανεξαρτησίας χ^2 κατά πόσο η επίδοση σε κάθε μια από τις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης εξαρτιόνταν από την επίδραση του δέους ή της συνεργασίας. Οι έλεγχοι έγιναν ανά ζεύγη, $\chi^2 (1), p <.005$. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3.7: Σύγκριση συνθηκών ανά ζεύγη.

Ζεύγος	Ευχέρεια	Ευελιξία	Πρωτοτυπία	Ανάπτυξη
	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2
Ομάδα και δέος - Ομάδα ουδέτερο συναίσθημα	27,40	0,12	0,42	43,52
Ομάδα και δέος - Ατομο και δέος	79,2	7,40	6,60	171,16
Ομάδα και ουδέτερο συναίσθημα - Ατομο και ουδέτερο συναίσθημα	28,14	2,86	5,68	91,74
Ατομο και δέος - Ατομο και ουδέτερο συναίσθημα	2,58	0,90	0,10	13,38

Ομάδα και δέος - Ομάδα ουδέτερο συναίσθημα

Στην σύγκριση μεταξύ των δύο συνθηκών, οι μετρήσεις σε δύο διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές: στην διάσταση της Ευχέρειας και στην διάσταση της Ανάπτυξης. Και στις δύο διαστάσεις, οι συμμετέχοντες της συνθήκης κατά την οποία υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους, εμφάνισαν υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με την συνθήκη κατά την οποία υπήρξε συνεργασία αλλά προβλήθηκε βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο.

Ομάδα και δέος - Άτομο και δέος

Στην σύγκριση μεταξύ των δύο συνθηκών, οι μετρήσεις και στις τέσσερις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές. Και στις τέσσερις διαστάσεις, οι συμμετέχοντες της συνθήκης κατά την οποία υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους, εμφάνισαν υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με την συνθήκη κατά την οποία δεν υπήρξε συνεργασία αλλά προβλήθηκε βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους..

Ομάδα και ουδέτερο συναίσθημα - Άτομο και ουδέτερο συναίσθημα

Στην σύγκριση μεταξύ των δύο συνθηκών, οι μετρήσεις σε τρεις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές: στην διάσταση της Ευχέρειας, στην διάσταση της Πρωτοτυπίας, και στην διάσταση της Ανάπτυξης. Και στις τρεις διαστάσεις, οι συμμετέχοντες της συνθήκης κατά την οποία υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο, εμφάνισαν υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με την συνθήκη κατά την οποία δεν υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο.

Άτομο και δέος - Άτομο και ουδέτερο συναίσθημα

Στην σύγκριση μεταξύ των δύο συνθηκών, οι μετρήσεις μίας διάστασης της αποκλίνουσας σκέψης βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές: της διάστασης της

Ανάπτυξης. Στην συγκεκριμένη διάσταση, οι συμμετέχοντες της συνθήκης κατά την οποία δεν υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με στόχο την πρόκληση δέους, εμφάνισαν υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με την συνθήκη κατά την οποία δεν υπήρξε συνεργασία και προβλήθηκε βίντεο με ουδέτερο συναισθηματικό περιεχόμενο.

IV. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην συγκεκριμένη έρευνα έγινε μία προσπάθεια να μελετηθεί η δημιουργικότητα στην δημιουργική γραφή, έτσι όπως εκδηλώνεται μέσω της αποκλίνουσας σκέψης. Αντιμετωπίζοντας την δημιουργική γραφή ως διαδικασία και όχι ως αποτέλεσμα διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο εκφράζεται ως φαινόμενο και οι θεματικές κατηγορίες που σχηματίζονται κατά την διάρκεια αυτής της διαδικασίας. Επίσης, διερευνήθηκε η επίδραση του δέους μέσω της χρήσης συναισθηματικής διέγερσης αλλά και η επίδραση του πλαισίου της συνεργασίας. Οι δύο αυτές μεταβλητές δεν έχουν μελετηθεί εκτενώς, αν και μαζί με την δημιουργικότητα αποτελούν ένα πεδίο έρευνας, το οποίο θα μπορούσε να εξελίξει την διαμόρφωση πρακτικών για εκπαιδευτικούς ή και αμιγώς για καλλιτεχνικούς σκοπούς και για την μεγιστοποίηση του δημιουργικού αποτελέσματος.

Προκειμένου να είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν αναλύσεις στις παραγόμενες ιδέες, αναπτύχθηκε μία μεθοδολογία η οποία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και σε περαιτέρω έρευνες. Κάνοντας χρήση αυτής της μεθοδολογίας, έγινε σαφές, πως η διαδικασία παραγωγής ιδεών που προηγείται και στην συνέχεια οδηγεί σε προϊόντα δημιουργικής γραφής, μπορεί να αναλυθεί σε ελάχιστες μονάδες και να αξιολογηθεί σύμφωνα με της διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης. Επιπλέον, επιχειρήθηκε να δημιουργηθεί ορισμός της ιδέας έτσι όπως εκφράζεται στην δημιουργική γραφή, καθώς και οι τεχνικές αναδόμησης του γραπτού λόγου σε αυτοτελείς και αυτόνομες ιδέες. Τέλος, πραγματοποιήθηκε κατηγοριοποίηση των εν λόγω ιδεών καθώς και ο εντοπισμός των κριτηρίων συμπεριληψιμότητας, με χαρακτηριστικά που δεν αφορούν

στο τελικό προϊόν, όπως αξιολογείται συνήθως η δημιουργική γραφή (Hartup, 1998) αλλά ως διαδικασία και όχι ως αποτέλεσμα, και ότι η συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση μπορεί να βασιστεί σε συγκεκριμένες θεωρίες και σταθερά κριτήρια και να εξελιχθεί ώστε να καλύπτει όλο το εύρος των κατηγοριών ιδεών (Mathis, 2002. Roberts & Jacobs, 1998. Rappaport, 2008. Wolf, 2014).

Λαμβάνοντας υπόψιν τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, υπάρχουν ενδείξεις πως η αποκλίνουσα σκέψη στην δημιουργική γραφή, εξαρτάται τόσο από την επίδραση της συνεργασίας όσο και του δέους. Σύμφωνα και με προηγούμενες έρευνες που υποστηρίζουν ότι η δημιουργικότητα ευνοείται από την συνεργασία σε ένα εύρος πλαισίων (Dillon, 2004. Kleine-Staarman et al., 2003. Miell & Littleton, 2004. Miell & Littleton, 2008. Vass, 2004) (χωρίς όμως να υπάρχουν ανάλογα ερευνητικά αποτελέσματα σχετικά με την δημιουργική γραφή), αυτή η έρευνα υποστηρίζει πως ανάλογα οφέλη υπάρχουν και στην διαδικασία της δημιουργικής γραφής. Αναφορικά με την επίδραση του συναισθήματος του δέους, όπου υπάρχουν ερευνητικά ευρήματα που υποδηλώνουν πως όπως και τα υπόλοιπα θετικά συναισθήματα (Baas, De Dreu & Nijstad, 2008. Fredrickson, 1998. Isen, 2001. Vosburg, 1998) ευνοεί την δημιουργικότητα και την αποκλίνουσα σκέψη (Lieberman, Polack, Hameiri & Blumenfeld, 2012. Sung & Yih, 2015. Silvia, Fayn, Nusbaum & Beaty, 2015), καθώς και ότι η χρήση οπτικοακουστικού υλικού με ανάλογο συναισθηματικό περιεχόμενο επιφέρει αύξηση στις επιδόσεις σχετικών γνωστικών λειτουργιών (Chirico, Cipresso, Riva & Gaggioli, 2016. Rumpa, Wibawa, Purnomo & Tulak, 2015), σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, υπάρχουν επίσης ενδείξεις που επιβεβαιώνουν τα παραπάνω.

Οι επιδόσεις των συμμετεχόντων διαφοροποιήθηκαν ανάλογα με την συνθήκη στην οποία βρίσκονταν. Συγκρίνοντας τις επιδόσεις ανά ζεύγη εντοπίστηκαν πιο συγκεκριμένα αποτελέσματα. Αναφορικά με τις ατομικές συνθήκες, βρέθηκε πως το συναίσθημα του δέους επηρεάζει θετικά τις επιδόσεις την διάσταση της Ανάπτυξης. Στις ομαδικές συνθήκες, το συναίσθημα του δέους επηρεάζει θετικά τις επιδόσεις στις

διαστάσεις της Ευχέρειας και της Ανάπτυξης. Στις συνθήκες όπου δεν υπάρχει πρόκληση του συναισθήματος του δέους, η συνεργασία επηρεάζει θετικά την Ευχέρεια, την Πρωτοτυπία και την Ανάπτυξη. Στις συνθήκες όπου υπάρχει πρόκληση του συναισθήματος του δέους, η συνεργασία επηρεάζει θετικά τις επιδόσεις των συμμετεχόντων σε όλες τις διαστάσεις.

Συνοψίζοντας, διατηρώντας την συνθήκη του συναισθήματος σταθερή, η συνεργασία φαίνεται να ασκεί θετική επίδραση στην αποκλίνουσα σκέψη, ενώ διατηρώντας σταθερή την συνθήκη της συνεργασίας, μικρότερα οφέλη επιφέρει και το συναίσθημα του δέους. Συνδυαστικά, η χρήση της συνεργασίας και του συναισθήματος του δέους επιφέρουν τα μέγιστα αποτελέσματα. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα, ενδέχεται να αποτελούν ενδείξεις για το γεγονός πως ίσως το πλαίσιο της ομάδας αποτελεί διαμεσολαβητική μεταβλητή για την επίδραση του δέους. Ακόμη, ίσως τα αποτελέσματα της επίδρασης του δέους δεν είναι εμφανή σε όλες τις διαστάσεις, όμως αποκτούν σημαντικότητα όταν συνδυάζονται με κάποια άλλη μεταβλητή που ασκεί θετική επίδραση. Τέλος, υπάρχει πιθανότητα, η επίδραση του δέους να είναι μεγαλύτερη στα πρώτα στάδια της δημιουργική σκέψης κατά την δημιουργική γραφή, όταν η ένταση του συναισθήματος είναι ακόμη ισχυρή και η διαδικασία αφορά ακόμα σε ασχημάτιστες ιδέες, χωρίς λογική σκέψη (Donaldson, 1996. Scardimalia & Bereiter, 1987).

Αναφορικά με τις διαστάσεις της αποκλίνουσας σκέψης, και κρίνοντας από το γεγονός πως κάθε μία από αυτές είχε διαφορετικό αριθμό στατιστικά σημαντικών μετρήσεων (από μία έως τέσσερις), φαίνεται πως κάθε μία από αυτές έχει διαφορετική λειτουργία και ευαισθησία απέναντι στα ερεθίσματα. Αυτό ίσως υποδηλώνει το γεγονός πως οι τέσσερις διαστάσεις ενδέχεται να αντικατοπτρίζουν διαφορετικές γνωστικές λειτουργίες. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει γενικά αποδεκτή μέθοδος που να ενώνει τα ξεχωριστά αποτελέσματα της κάθε διάστασης σε μία μεταβλητή, θεωρείται δόκιμο να αξιολογείται κάθε διάσταση ξεχωριστά και με την ανάλογη σημαντικότητα.

IV.1.Προτάσεις

Δεδομένης της διευρυμένης θεματικά οπτικής της παρούσας έρευνας, και της περιορισμένης προηγούμενης ερευνητικής δραστηριότητας στο συγκεκριμένο πλαίσιο, είναι ανοιχτές οι δυνατότητες για μελλοντικές περαιτέρω έρευνες σε ένα μεγάλο εύρος επιστημονικών πεδίων.

Οι δυνατότητες έρευνας αναφορικά με τις διαστάσεις της δημιουργικότητας σχετικά με την αποκλίνουσα σκέψη είναι αρκετές. Ακόμα δεν είναι σαφές πως ορίζεται, αποτυπώνεται και αξιολογείται η δημιουργικότητα σε κείμενα δημιουργικής γραφής. Επίσης, η διαδικασία της δημιουργικής γραφής, ειδικά όταν λαμβάνει χώρα σε ατομικό επίπεδο, αποτελεί μη παρατηρήσιμο εξωτερικά γνωστικό φαινόμενο. Αυτό το γεγονός δυσχεραίνει την πλήρη κατανόηση των διαδικασιών που εμπλέκονται όχι μόνο στην αποκλίνουσα σκέψη, αλλά και στην λήψη αποφάσεων και την συγκλίνουσα σκέψη καθώς δεν υπάρχουν αρκετά σχετικά εμπειρικά αποτελέσματα ερευνών. Τέλος, σημαντικό κομμάτι που μπορεί επίσης να διερευνηθεί, είναι η συσχέτιση της δημιουργικότητας, με την αποκλίνουσα και την συγκλίνουσα σκέψη τόσο όπως ορίζονται και αξιολογούνται σε σχέση με την δημιουργική γραφή (όπως στην παρούσα έρευνα) όσο και όπως ορίζονται βιβλιογραφικά ως γενικά χαρακτηριστικά, καθώς επίσης και η δυνατότητα διερεύνησης της συσχέτισης μεταξύ των διαστάσεων (και των επιμέρους κατηγοριών) μεταξύ τους.

Όσον αφορά την επίδραση της ομάδας, θα μπορούσε να διερευνηθεί εάν οι ιδέες που αναπαράγονται μεταξύ των συμμετεχόντων λόγω του παραγωγικού λόγου ως "δάνεια", αξιοποιούνται και εξελίσσονται σε επόμενα στάδια από τον συμμετέχοντα ή απλά επαναλαμβάνονται λόγω της φύσης της διαδικασίας. Ακόμη, έμφαση θα μπορούσε να δοθεί σε επόμενη έρευνα στις συζητήσεις μεταξύ των μελών της ομάδας και στους μηχανισμούς που αναπτύσσονται τόσο στην δυναμική της ομάδας όσο και στο ίδιο το φαινόμενο της ομαδικής δημιουργικής γραφής. Επίσης, άξιο έρευνας αποτελεί το κατά πόσο οι πιο πρωτότυπες και κατάλληλες ιδέες "επιβιώνουν" μέχρι το τελικό στάδιο της διαδικασίας ή τα τελικά γραπτά του κάθε συμμετέχοντα σε ατομικό επίπεδο, καθώς και ποιοι μηχανισμοί ωφελούν αυτή τη διατήρηση. Τέλος, αξίζει να

διερευνηθεί και να αξιοποιηθεί σε επόμενη έρευνα το προφίλ και οι δυναμικές ανάμεσα στους συμμετέχοντες που αποτελούν την ιδανική σύνθεση μίας ομάδας καθώς και το αν οι επιδόσεις αυξάνονται ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων.

Όσον αφορά την επίδραση των συναισθημάτων στις διάφορες εκφάνσεις της δημιουργικότητας, υπάρχει η δυνατότητα να διερευνηθεί ο ρόλος ακόμη περισσότερων συναισθημάτων στην δημιουργική διαδικασία, καθώς και να επαναληφθεί η διερεύνηση του ρόλου του δέους με διαφορετικούς τρόπους πρόκλησης, Δεδομένων των πολύπλοκων μηχανισμών που εμπλέκονται στην δημιουργική διαδικασία (πόσο μάλλον σε συμμετοχικό επίπεδο) πρέπει να επαναξιολογηθεί ο βαθμός, η μέθοδος, ο στόχος και η φάση της διαδικασίας κατά την οποία μπορεί να επιδράσει θετικά κάποιο συναίσθημα. Πιθανολογείται πως, ενδεχομένως, η χρήση μεθόδων όπως τα συναισθηματικά ερεθίσματα να είναι περισσότερο αξιοποιήσιμες σε αρχικά στάδια, προτού αρχίσουν να σχηματίζονται σαφώς οι ιδέες, και να ορίζονται στόχοι.

Τέλος, αναφορικά με τις έννοιες της αυτοτελούς ιδέας και της σύνθετης ιδέας, θα μπορούσε να επεκταθεί η έρευνα σε επόμενο στάδιο με το πως αυτές μεταλλάσσονται και αλληλοδιαμορφώνονται μέσα στα χρονικά όρια της διαδικασίας και από άτομο σε άτομο, και κατά πόσο θα μπορούσαν να βγουν συμπεράσματα σχετικά με τις σύνθετες ιδέες, και τις κατηγορίες που μπορούν να προκύψουν από αυτές.

IV.2. Περιορισμοί

Ένας από τους βασικούς περιορισμούς όσον αφορά την συγκεκριμένη έρευνα και την γενίκευση των αποτελεσμάτων αφορά στο μέγεθος του δείγματος. Αν και πήραμε μία ένδειξη ότι οι επιδόσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με την ομάδα, σε μελλοντικές έρευνες θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων για την επαλήθευση αυτής της ένδειξης.

Επίσης, αναφορικά με την χρήση των βίντεο προκειμένου να προκληθεί συναισθηματική διέγερση, έγινε η υπόθεση πως τα βίντεο που είχαν αξιολογηθεί στην

πιλοτική έρευνα είχαν επίδραση και στους συμμετέχοντες του πειράματος. Δεδομένου όμως ότι δεν μετρήθηκε η επίδραση τους και σε αυτούς με την χρήση αυτό-αναφορικών ερωτηματολογίων δεν υπάρχει βεβαιότητα ούτε για την επίδραση, ούτε για το μέγεθος αυτής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την παρούσα έρευνα επιχειρήθηκε να διερευνηθεί ένα από τα λιγότερα ερευνημένα αλλά και ταυτόχρονα ιδιαίτερα συναρπαστικό, λόγω της ξεχωριστής φύσης του συναίσθημα (δέος), και η επίδραση του στην δημιουργικότητα και στην παραγωγή γραπτού λόγου. Επίσης, διερευνήθηκε η συμβολή του πλαισίου της ομάδας στην δημιουργική γραφή, μία σχέση που δεν έχει τύχει ιδιαίτερα μεγάλου ερευνητικού ενδιαφέροντος στο τομέα της γνωστικής ψυχολογίας. Η συμβολή της παρούσας έρευνας θεωρείται ως εκ τούτου σημαντική και προάγουσα στον τομέα της εφαρμοσμένης γνωστικής και αναπτυξιακής ψυχολογίας.

Η μεθοδολογία, το μοντέλο και την ανάπτυξη των εργαλείων που δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας, καθώς και τα ευρήματα, θεωρείται πως συνεισφέρουν τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο καθώς οι εφαρμογές που θα μπορούσε να έχει η διεύρυνση και η αξιοποίηση των ευρημάτων εκτείνονται από την ψυχολογία και την εκπαίδευση ως την καλλιτεχνική παραγωγή και την διαφήμιση. Με άξονα την συγκεκριμένη έρευνα, δίνεται η ευκαιρία να συνεχιστεί το ερευνητικό ενδιαφέρον σχετικά με την φύση, τους μηχανισμούς και τις διαστάσεις της δημιουργικότητας στην δημιουργική γραφή για περαιτέρω ερευνητικές προσπάθειες μελέτης και ανάλυσης με διεπιστημονικό υπόβαθρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ax, A. F. (1953). The physiological differentiation between fear and anger in humans. *Psychosomatic medicine*, 15(5), 433-442.
- Aftanas, L., & Golosheykin, S. (2005). Impact of regular meditation practice on EEG activity at rest and during evoked negative emotions. *International Journal of Neuroscience*, 115(6), 893-909.
- Baas, M., De Dreu, C. K., & Nijstad, B. A. (2008). A meta-analysis of 25 years of mood-creativity research: Hedonic tone, activation, or regulatory focus?. *Psychological bulletin*, 134(6), 779.
- Bledow, R., Rosing, K., & Frese, M. (2013). A dynamic perspective on affect and creativity. *Academy of Management Journal*, 56(2), 432-450.
- Boden, M. A. (2004). *The creative mind: Myths and mechanisms*. Abingdon: Routledge.
- Bower, G. H. (1983). Affect and cognition. *Phil. Trans. R. Soc. Lond. B*, 302(1110), 387-402.
- Braniecka, A., Trzebińska, E., Dowgiert, A., & Wytykowska, A. (2014). Mixed emotions and coping: The benefits of secondary emotions. *PloS one*, 9(8), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0103940>
- Chirico A., Cipresso P., Riva G., Gaggioli A. (2018) A Process for Selecting and Validating Awe-Inducing Audio-Visual Stimuli. Lecture Notes of the Institute

for Computer Sciences, Social Informatics and Telecommunications Engineering, (207). Springer, Cham

Dillon, T. (2004). It's in the mix baby: exploring how meaning is created within music technology collaborations. *Collaborative Creativity, Contemporary Perspectives*. London: Free Association Books, 144-57.

Donaldson, M. (1996). Humanly possible: Education and the scope of the mind. *The Handbook of Education and Human Development-New Models of Learning and Schooling*, 324-344.
<https://doi.org/10.1111/b.9780631211860.1998.00016.x>

Ekman, P., Levenson, R. W., & Friesen, W. V. (1983). Autonomic nervous system activity distinguishes among emotions. *Science*, 221(4616), 1208-1210.

Ekman, P. (1992). An argument for basic emotions. *Cognition & emotion*, 6(3-4), 169-200.

Emerson, R. W. (2015). Convenience sampling, random sampling, and snowball sampling: How does sampling affect the validity of research?. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 109(2), 164.

Filipowicz, A. (2006). From positive affect to creativity: The surprising role of surprise. *Creativity Research Journal*, 18(2), 141-152.

Fishkin, A. S., & Johnson, A. S. (1998). Who is creative? Identifying children's creative abilities. *Roeper Review*, 21(1), 40-46.

Flower, L., & Hayes, J. R. (1980). The cognition of discovery: Defining a rhetorical problem. *College composition and communication*, 31(1), 21-32.

- Fong, C. T. (2006). The effects of emotional ambivalence on creativity. *Academy of Management Journal*, 49(5), 1016-1030.
- Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions? Review of general psychology, 2(3), 300.
- Fredrickson, B. L. (2001). The Role of Positive Emotions in Positive Psychology: The Broaden-and-Build Theory of Positive Emotions. *The American Psychologist*, 56(3), 218–226.
- Gardner, H. (1988). Creativity: An interdisciplinary perspective. *Creativity Research Journal*, 1(1), 8-26.
- Garland, E. L., Fredrickson, B., Kring, A. M., Johnson, D. P., Meyer, P. S., & Penn, D. L. (2010). Upward spirals of positive emotions counter downward spirals of negativity: Insights from the broaden-and-build theory and affective neuroscience on the treatment of emotion dysfunctions and deficits in psychopathology. *Clinical psychology review*, 30(7), 849-864.
- Gerrards-Hesse, A., Spies, K., & Hesse, F. W. (1994). Experimental inductions of emotional states and their effectiveness: A review. *British journal of psychology*, 85(1), 55-78.
- Gross, J. J., & Levenson, R. W. (1995). Emotion elicitation using films. *Cognition & emotion*, 9(1), 87-108.
- Guilford, J.P. (1967). The nature of human intelligence. New York, NY, US: McGraw-Hill.
- Hagemann, D., Naumann, E., Maier, S., Becker, G., Lürken, A., & Bartussek, D. (1999). The assessment of affective reactivity using films: Validity, reliability and sex differences. *Personality and Individual differences*, 26(4), 627-639.

- Hartup, W. W. (1998). 10 Cooperation, close relationships, and cognitive development. *The company they keep: Friendships in childhood and adolescence*, 213. Cambridge: Cambridge University Press
- Howard, T. J., Culley, S. J., & Dekoninck, E. (2008). Describing the creative design process by the integration of engineering design and cognitive psychology literature. *Design studies*, 29(2), 160-180.
- Isen, A. M. (2001). An influence of positive affect on decision making in complex situations: Theoretical issues with practical implications. *Journal of consumer psychology*, 11(2), 75-85
- Isen, A. M., Daubman, K. A., & Nowicki, G. P. (1987). Positive affect facilitates creative problem solving. *Journal of personality and social psychology*, 52(6), 1122.
- Keltner, D. (1996). Evidence for the distinctness of embarrassment, shame, and guilt: A study of recalled antecedents and facial expressions of emotion. *Cognition & Emotion*, 10(2), 155-172.
- Keltner, D., & Haidt, J. (2003). Approaching awe, a moral, spiritual, and aesthetic emotion. *Cognition & emotion*, 17(2), 297-314.
- Kilgour, M. (2006). Improving the creative process: Analysis of the effects of divergent thinking techniques and domain specific knowledge on creativity. *International Journal of Business and Society*, 7(2), 79.
- Kozbelt, A., Beghetto, R. A., & Runco, M. A. (2010). Theories of creativity. *The Cambridge handbook of creativity*, 2, 20-47.

- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: an introduction to its methodology*. London: Sage Publications Inc.
- Lang, P. J. (1979). A bio-informational theory of emotional imagery. *Psychophysiology*, 16(6), 495-512.
- Larsen, J. T., & McGraw, A. P. (2011). Further evidence for mixed emotions. *Journal of personality and social psychology*, 100(6), 1095.
- Lazarus, R. S. (1991). Goal congruent (positive) and problematic emotions. *Emotion and adaptation*, 264-296. New York: Oxford University Press
- Levy, C. M., & Ransdell, S. (2013). *The science of writing: Theories, methods, individual differences and applications*. New York: Routledge.
- Lewis-Beck, M., Bryman, A. E., & Liao, T. F. (2003). *The Sage encyclopedia of social science research methods*. Sage Publications. Ανακτήθηκε από <http://books.google.com>
- Liberman, N., Polack, O., Hameiri, B., & Blumenfeld, M. (2012). Priming of spatial distance enhances children's creative performance. *Journal of experimental child psychology*, 111(4), 663-670.
- Martin, M. (1990). On the induction of mood. *Clinical Psychology Review*, 10(6), 669-697.
- Mathis, J. B. (2002). Picture book text sets: A novel approach to understanding theme. *The Clearing House*, 75(3), 127-131.
- McHugo, G. J., Smith, C. A., & Lanzetta, J. T. (1982). The structure of self-reports of emotional responses to film segments. *Motivation and Emotion*, 6(4), 365-385.

- Mercer, N. (2000). *Words and minds: How we use language to think together*. London & New York: Routledge.
- Miell, D., & Littleton, K. (2004). *Collaborative creativity: Contemporary perspectives*. London: Free Association books.
- Miell, D., & Littleton, K. (2008). Musical collaboration outside school: Processes of negotiation in band rehearsals. *International Journal of Educational Research*, 47(1), 41-49.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). Fundamentals of qualitative data analysis. *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*, 69-104. Thousand Oaks: SAGE publications.
- Mozaffari, H. (2013). An analytical rubric for assessing creativity in creative writing. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(12), 2214.
- Mumford, M. D. (2003). Where have we been, where are we going? Taking stock in creativity research. *Creativity research journal*, 15(2-3), 107-120.
- Osborn, A. F. (1942). *How to Think Up*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544.
- Paulus, P. B., Dzindolet, M., & Kohn, N. W. (2012). Collaborative creativity—Group creativity and team innovation. *Handbook of organizational creativity*, (14),

327-357.

- Paulus, P. B., Putman, V. L., Dugosh, K. L., Dzindolet, M. T., & Coskun, H. (2002). Social and cognitive influences in group brainstorming: Predicting production gains and losses. *European review of social psychology, 12*(1), 299-325.
- Pellegrini, A. D., Galda, L., & Flor, D. (1997). Relationships, individual differences, and children's use of literate language. *British Journal of Educational Psychology, 67*(2), 139-152.
- Pellegrini, A. D., Galda, L., Bartini, M., & Charak, D. (1998). Oral language and literacy learning in context: The role of social relationships. *Merrill-Palmer Quarterly (44)*, 38-54.
- Peter, M. (2009). Milieus of creativity: The role of places, environments, and spatial contexts. *Milieus of Creativity, (97-153)*.
- Pfeil, F. (1990). *Another tale to tell: Politics and narrative in postmodern culture*. Verso. Ανακτήθηκε από <http://books.google.com>
- Piff, P. K., Dietze, P., Feinberg, M., Stancato, D. M., & Keltner, D. (2015). Awe, the small self, and prosocial behavior. *Journal of personality and social psychology, 108*(6), 883.
- Plucker, J. A., & Renzulli, J. S. (1999). Psychometric approaches to the study of human creativity. *Handbook of creativity, 35-61*. Ανακτήθηκε από <http://books.google.com>

- Plucker, J. A. (1999). Is the proof in the pudding? Reanalyses of Torrance's (1958 to present) longitudinal data. *Creativity Research Journal*, 12(2), 103-114.
- Plutchik, R. (2001). The Nature of Emotions Human emotions have deep evolutionary roots, a fact that may explain their complexity and provide tools for clinical practice. *American scientist*, 89(4), 344-350.
- Rappaport, B. (2008). Tapping the Human Adaptive Origins of Storytelling by Requiring Legal Writing Students to Read a Novel in Order to Appreciate How Character, Setting, Plot, Theme, and Ton (CSPTT) are as Important as IRAC. *Thomas M. Cooley Law Review*, (25), 267.
- Rhodes, M. (1961). An analysis of creativity. *The Phi Delta Kappan*, 42(7), 305-310.
- Roberts, E. V., & Jacobs, H. E. (1998). *Literature: An introduction to reading and writing*. New Jersey: Pearson Prentice Hall
- Rohman, D. G. (1965). Pre-writing the stage of discovery in the writing process. *College composition and communication*, 16(2), 106-112.
- Rumpa, L. D., Wibawa, A. D., Purnomo, M. H., & Tulak, H. (2015). Validating video stimulus for eliciting human emotion: A preliminary study for e-Health monitoring system. *Instrumentation, Communications, Information Technology, and Biomedical Engineering, 4th International Conference*, 208-213. <https://doi.org/10.1109/ICICI-BME.2015.7401364>
- Runco, M. A., & Acar, S. (2012). Divergent thinking as an indicator of creative potential. *Creativity Research Journal*, 24(1), 66-75.

- Said-Metwaly, S., Van den Noortgate, W., & Kyndt, E. (2017). Approaches to Measuring Creativity: A Systematic Literature Review. *Creativity. Theories–Research-Applications*, 4(2), 238-275.
- Said-Metwaly, S., Van den Noortgate, W., & Kyndt, E. (2017). Methodological Issues in Measuring Creativity: A Systematic Literature Review. *Creativity. Theories–Research-Applications*, 4(2), 276-301.
- Saroglou, V., & Muñoz García, A. (2008). Individual differences in religion and spirituality: An issue of personality traits and/or values. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 47(1), 83-101.
- Scardimalia, M., & Bereiter, C. (1987). *The psychology of written composition*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Schaefer, A., Nils, F., Sanchez, X., & Philippot, P. (2010). Assessing the effectiveness of a large database of emotion-eliciting films: A new tool for emotion researchers. *Cognition and Emotion*, 24(7), 1153-1172.
- Sharples, M. (1999). How we write--Writing as creative design. *British Journal of Educational Psychology*, 69, 620.
- Shiota, M. N., Keltner, D., & Mossman, A. (2007). The nature of awe: Elicitors, appraisals, and effects on self-concept. *Cognition and emotion*, 21(5), 944-963.
- Silvers, J. A., & Haidt, J. (2008). Moral elevation can induce nursing. *Emotion*, 8(2), 291.
- Silvia, P. J., Winterstein, B. P., Willse, J. T., Barona, C. M., Cram, J. T., Hess, K. I., ...

- & Richard, C. A. (2008). Assessing creativity with divergent thinking tasks: Exploring the reliability and validity of new subjective scoring methods. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 2(2), 68.
- Silvia, P. J., Fayn, K., Nusbaum, E. C., & Beaty, R. E. (2015). Openness to experience and awe in response to nature and music: Personality and profound aesthetic experiences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(4), 376.
- Smith, G. J. (2005). How should creativity be defined?. *Creativity Research Journal*, 17(2-3), 293-295.
- Staarman, J. K., Aarnoutse, C., & Verhoeven, L. (2003). Connecting discourses: Intertextuality in a primary school CSCL practice. *International Journal of Educational Research*, 39(8), 807-816.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 1-10.
- Sutherland, G., Newman, B., & Rachman, S. (1982). Experimental investigations of the relations between mood and intrusive unwanted cognitions. *British Journal of Medical Psychology*, 55(2), 127-138.
- Storch, N. (2005). Collaborative writing: Product, process, and students' reflections. *Journal of second language writing*, 14(3), 153-173.
- Sung, B., & Yih, J. (2016). Does interest broaden or narrow attentional scope?. *Cognition and emotion*, 30(8), 1485-1494.

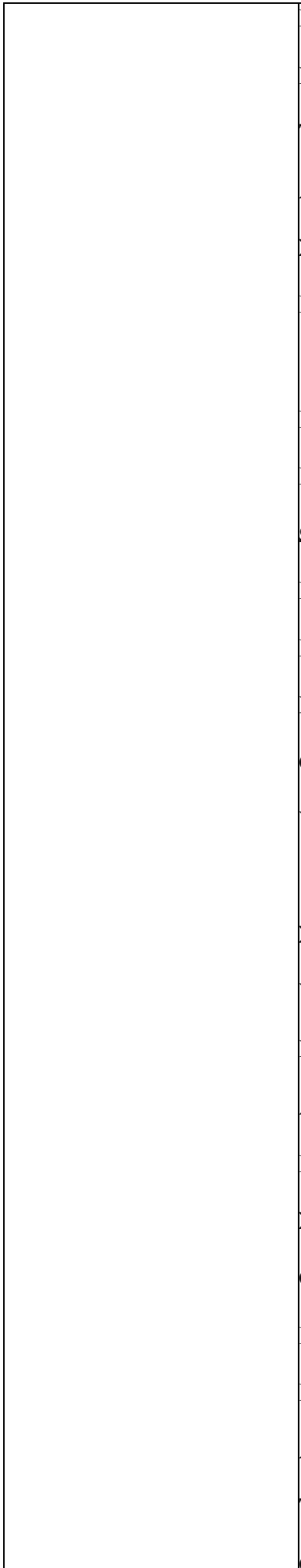
- Torrance, E. P. (1968). A longitudinal examination of the fourth grade slump in creativity. *Gifted Child Quarterly*, 12(4), 195-199.
- Uhrig, M. K., Trautmann, N., Baumgärtner, U., Treede, R. D., Henrich, F., Hiller, W., & Marschall, S. (2016). Emotion elicitation: A comparison of pictures and films. *Frontiers in psychology*, 7, 180.
- Van Cappellen, P., & Saroglou, V. (2012). Awe activates religious and spiritual feelings and behavioral intentions. *Psychology of Religion and Spirituality*, 4(3), 223.
- Vass, E. (2004). Understanding collaborative creativity: Young children's classroom-based shared creative writing. *Collaborative creativity: Contemporary perspectives*, 79-95.
- Velten Jr, E. (1968). A laboratory task for induction of mood states. *Behaviour research and therapy*, 6(4), 473-482.
- Vosburg, S. K. (1998). The effects of positive and negative mood on divergent-thinking performance. *Creativity research journal*, 11(2), 165-172.
- Wallas, G. (1926). *The art of thought*. London.: J. Cape.
- Westermann, R., Spies, K., Stahl, G., & Hesse, F. W. (1996). Relative effectiveness and validity of mood induction procedures: A meta-analysis. *European Journal of social psychology*, 26(4), 557-580.
- Wolf, S. A. (2014). *Interpreting literature with children*. New York: Routledge.
- Zeng, L., Proctor, R. W., & Salvendy, G. (2009). Fostering creativity in service

development: Facilitating service innovation by the creative cognition approach. *Service Science*, 1(3), 142-153.

Zeng, L., Proctor, R. W., & Salvendy, G. (2010). Creativity in ergonomic design: A supplemental value-adding source for product and service development. *Human Factors*, 52(4), 503-525.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Ερωτηματολόγιο συναισθημάτων

	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ	1	2	3	4	5	6	7
1	ΑΓΑΠΗ							
2	ΑΗΔΙΑ							
3	ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ							
4	ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΣΙΑ							
5	ΔΕΟΣ							
6	ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ							
7	ΕΚΠΛΗΞΗ							
8	ΕΝΟΧΗ							
9	ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ							
10	ΘΥΜΟΣ							
11	ΛΥΠΗ							
12	ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ							
13	ΠΡΟΣΜΟΝΗ							
14	ΥΠΟΤΑΓΗ							
15	ΦΟΒΟΣ							
16	ΧΑΡΑ							

II. Σενάριο και στάδια γραπτής δοκιμασίας

II.2. Ομάδικη συνθήκη

Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να σκεφτείτε και να καταγράψετε όσο περισσότερες, πρωτότυπες, καλές και διαφορετικές μεταξύ τους ιδέες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία μιας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Χρησιμοποιήστε όσες κόλλες χρειάζεστε για να κρατήσετε σημειώσεις και να καταγράψετε τις ιδέες σας. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Τι θα μπορούσε να συμβεί στην ιστορία; Τι λέει το μήνυμα; Τι θα κάνει ο πατέρας; Τι είναι η μεταλλική σφαίρα; Τι κοιτάζει η κοπέλα από το παράθυρο; Ποια είναι η σχέση των δύο χαρακτήρων; Πως είναι το 24ωρο μετά το

ατύχημα;

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Χρησιμοποιήστε τις σημειώσεις σας και συνεργαστείτε ώστε να σκεφτείτε και να καταγράψετε όσο περισσότερες, πρωτότυπες, καλές και διαφορετικές μεταξύ τους ιδέες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία μιας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Πείτε μεγαλόφωνα μία ιδέα καταγράφοντας την ταυτόχρονα στον παρακάτω πίνακα και ύστερα δώστε τον στον επόμενο συμμετέχοντα. Εκείνος θα πρέπει με την σειρά του να κάνει το ίδιο. Προσπαθήστε κάθε ιδέα να είναι όσο πιο διαφορετική γίνεται από την προηγούμενη που ακούστηκε και να μην επικρίνετε τις υπόλοιπες ιδέες. Έχετε στην διάθεση σας 30'. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Τι θα μπορούσε να συμβεί στην ιστορία; Τι λέει το μήνυμα; Τι θα κάνει ο πατέρας; Τι είναι η μεταλλική

σφαίρα; Τι κοιτάζει η κοπέλα από το παράθυρο; Ποια είναι η σχέση των δύο χαρακτήρων; Πως είναι το 24ωρο μετά το ατύχημα;

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να επιλέξετε τις πιο πρωτότυπες και καλές ιδέες που έχουν παραχθεί ή να σκεφτείτε καινούριες, προκειμένου να γράψετε σε 2-3 σειρές, τρεις όσο το δυνατόν πιο διαφορετικές μεταξύ τους ιστορίες που να σχετίζονται με το παραπάνω κείμενο. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1	

2	
3	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Πείτε μεγαλόφωνα μία από τις τρεις ιδέες που σκεφτήκατε στο προηγούμενο στάδιο καταγράφοντας την ταυτόχρονα στον παρακάτω πίνακα και ύστερα δώστε τον στον επόμενο συμμετέχοντα. Εκείνος θα πρέπει να σκεφτεί μία όσο το δυνατόν πιο διαφορετική, πρωτότυπη και καλή παραλλαγή της ιδέας αυτής, να την καταγράψει αφού την πει μεγαλόφωνα και στην συνέχεια να προωθήσει τον πίνακα στον επόμενο συμμετέχοντα ώστε να κάνει το ίδιο. Προσπαθήστε να μην επικρίνετε τις υπόλοιπες ιδέες. Συνεχίστε μέχρι να συμπληρώσετε 48 ιστορίες των 2-3 σειρών. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα

κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να επιλέξετε τις πιο πρωτότυπες και καλές ιδέες που έχουν παραχθεί ή να σκεφτείτε καινούριες, προκειμένου να γράψετε σε μισή σελίδα μία ιστορία που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Μην σας προβληματίζει η τεχνική, η μορφή ή η ορθογραφία, θα έχετε την δυνατότητα σε επόμενο στάδιο να διορθώσετε ό,τι θέλετε. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 10' να διαβάσετε τις ιστορίες των άλλων συμμετεχόντων. Στην συνέχεια έχετε άλλα 10' προκειμένου ο καθένας να εκφραστεί ελεύθερα για το κείμενο του, να το κρίνει ή να υπερασπιστεί τις επιλογές του, καθώς και να αιτιολογήσει τις ιδέες του. Στην συνέχεια καλείστε διαδοχικά να ασκήσετε εποικοδομητική κριτική στα κείμενα των άλλων, να αναφέρετε ποιες ιδέες σας άρεσαν καθώς και να προτείνετε νέες ιδέες. Όταν ολοκληρωθεί η συζήτηση θα κληθείτε να γράψετε την τελική μορφή μίας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο Έχετε την δυνατότητα να

συνδυάσετε, να διορθώσετε και να προσθέσετε πράγματα στις ιστορίες σας. Προσπαθήστε να κάνετε όσο το δυνατόν πιο πρωτότυπες και καλές επιλογές.

II. Σενάριο και στάδια γραπτής δοκιμασίας

II.2. Ατομική συνθήκη

Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να σκεφτείτε και να καταγράψετε όσο περισσότερες, πρωτότυπες, καλές και διαφορετικές μεταξύ τους ιδέες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία μιας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Χρησιμοποιήστε όσες κόλλες χρειάζεστε για να κρατήσετε σημειώσεις και να καταγράψετε τις ιδέες σας. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας

βοηθήσουν είναι οι εξής: Τι θα μπορούσε να συμβεί στην ιστορία; Τι λέει το μήνυμα; Τι θα κάνει ο πατέρας; Τι είναι η μεταλλική σφαίρα; Τι κοιτάζει η κοπέλα από το παράθυρο; Ποια είναι η σχέση των δύο χαρακτήρων; Πως είναι το 24ωρο μετά το ατύχημα;

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Χρησιμοποιήστε τις σημειώσεις σας ώστε να σκεφτείτε και να καταγράψετε όσο περισσότερες, πρωτότυπες, καλές και διαφορετικές μεταξύ τους ιδέες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία μιας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Πείτε μεγαλόφωνα μία ιδέα καταγράφοντας την ταυτόχρονα στον παρακάτω πίνακα. Στην συνέχεια προχωρήστε στην επόμενη ιδέα.. Προσπαθήστε κάθε ιδέα να είναι όσο πιο διαφορετική γίνεται από την προηγούμενη. Έχετε στην διάθεση σας 30'. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Τι θα μπορούσε να συμβεί στην ιστορία; Τι λέει το μήνυμα; Τι θα κάνει ο πατέρας; Τι είναι η μεταλλική σφαίρα; Τι κοιτάζει η κοπέλα από το παράθυρο; Ποια είναι η σχέση των δύο χαρακτήρων; Πως είναι το 24ωρο μετά το

ατύχημα;

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να επιλέξετε τις πιο πρωτότυπες και καλές ιδέες που έχουν παραχθεί ή να σκεφτείτε καινούριες, προκειμένου να γράψετε σε 2-3 σειρές, τρεις όσο το δυνατόν πιο διαφορετικές μεταξύ τους ιστορίες που να σχετίζονται με το παραπάνω κείμενο. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1	

2	
3	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Πείτε μεγαλόφωνα μία από τις τρεις ιδέες που σκεφτήκατε στο προηγούμενο στάδιο καταγράφοντας την ταυτόχρονα στον παρακάτω πίνακα. Στην συνέχεια, θα πρέπει να σκεφτείτε μία όσο το δυνατόν πιο διαφορετική, πρωτότυπη και καλή παραλλαγή της ιδέας αυτής και να την καταγράψετε αφού την πείτε μεγαλόφωνα. Συνεχίστε με τις επόμενες ιδέες με τον ίδιο τρόπο. Συνεχίστε μέχρι να συμπληρώσετε 48 ιστορίες των 2-3 σειρών. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1	

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 15' να επιλέξετε τις πιο πρωτότυπες και καλές ιδέες που έχουν παραχθεί ή να σκεφτείτε καινούριες, προκειμένου να γράψετε σε μισή σελίδα μία ιστορία που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο. Μην σας προβληματίζει η τεχνική, η μορφή ή η ορθογραφία, θα έχετε την δυνατότητα σε επόμενο στάδιο να διορθώσετε ό,τι θέλετε. Κάποιες από τις σκέψεις που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν είναι οι εξής: Ποιοι είναι οι χαρακτήρες; Ποιος είναι ο στόχος τους; Τι τους εμποδίζει να τον πετύχουν; Τι θα κερδίσουν αν τα καταφέρουν; Τι θα χάσουν αν δεν τα καταφέρουν; Τι είναι αυτό που κάνουν τελικά;

1

"Είστε δύο επιστήμονες σε μία διαστημική αποστολή με σκοπό να δημιουργηθεί το αντίδοτο για μία πανδημία που έχει πλήξει το 99% της γης, και το οποίο δεν μπορούσε να δημιουργηθεί σε γήινες συνθήκες. Μετά από δύο χρόνια έρευνας καταφέρατε κάτω από τυχαίες συνθήκες να φτιάξετε ένα δείγμα που εξουδετερώνει τα συμπτώματα του ιού στα ζώα και το οποίο πρέπει επειγόντως να στείλετε στην γη για περαιτέρω μελέτη. Πρόσφατα η συνάδερφος και κόρη σας, ύστερα από ένα ατύχημα δικής σας ευθύνης, νόσησε από τον ιό και αν δεν της χορηγηθεί άμεσα το πειραματικό αντίδοτο θα πεθάνει. Αν δεν το στείλετε στην γη χιλιάδες άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν μέχρι να διερευνηθούν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε το αντίδοτο. Η κόρη σας κοιτάζει κάτι από το στρογγυλό παράθυρο του διαστημοπλοίου. Εσείς κρατάτε στα χέρια σας μία μία λεία μεταλλική μπάλα που βγάλατε από ένα κουτί. Ακούγεται ο ήχος που υποδηλώνει πως μόλις λάβατε μήνυμα από το ερευνητικό κέντρο στην γη."

Έχετε 10' να διαβάσετε ξανά την ιστορία σας. Στην συνέχεια έχετε άλλα 10' προκειμένου να εκφραστείτε ελεύθερα για το κείμενο σας, να το κρίνετε ή να υπερασπιστείτε τις επιλογές σας, καθώς και να αιτιολογήσετε τις ιδέες σας. Στην συνέχεια καλείστε να ασκήσετε εποικοδομητική κριτική στο κείμενό σας, να αναφέρετε ποιες ιδέες σας άρεσαν καθώς και να προτείνετε νέες ιδέες. Όταν τελειώσετε, θα κληθείτε να γράψετε την τελική μορφή μίας ιστορίας που να σχετίζεται με το παραπάνω κείμενο Έχετε την δυνατότητα να συνδυάσετε, να

διορθώσετε και να προσθέσετε πράγματα στις ιστορίες σας. Προσπαθήστε να κάνετε όσο το δυνατόν πιο πρωτότυπες και καλές επιλογές.